

Татар
11-48

روزانہ

۱۹۰۸ = نومبر ۱۲

۱۹۰۸ = ۱۲

اورنبورغدا اونیش کونده یر چققان
ادبی قتی و سیاسی مجموعہ در

مصری رضا الدین بن فخر الدین =
ناشری م. شاکر م. ذاکر رامیفیلر

«شورا»

مجموعه نك بايلىرى اوشبى ترميمده بولنور:

- (۱) مشهور آدملىر والوغ حادثهلىر. بو بابده ايسكى ويگىلىردن بىرر بيوك آدمنىڭ ترجمهء حالى درج اولنور، پادشاهلردن بحث ايدىلىگى وقت مەكتلر ينىڭ نىسقه چە جغرافيه تارىخى سويلەنور.
- (۲) مقالهلىر. بو بابده ادبى، تارىخى، اجتماعى مقالهلىر بولنور.
- (۳) تربيه و تعليم. بو بابده حفظ صحت، تدبير منزل تعليم، مەكتب و مدرسه، شاكردهم معلملرگە دائر بندلر يازلنور.
- (۴) كشفيات و اختراعات.
- (۵) متنوعه. مملكت ايچنده و طشندە اولان هر تورلى خبر و معلومات يازلنور.
- (۶) تقرير و انتقاد. يگى چيقيش اثرلر (كتاب، رساله و غزته هم ژورنالر) خقندە معلومات و بىرلور.
- (۷) اجمال سياسى. روسيه نىڭ ايچنده و طشندە اولان ايكى هفته لك سياسى حاللر نىسقه لىق ايله بيان ايدلنور.
- (۸) مراسله و مخابره. سؤال جوابلر و هر تورلى مەكتوبلر يازلنور.
- (۹) حكايات. اشعار. لطائف و مقاللر.

ناشرلىرى: محمدشاكر و محمد ذاکر رامىيفلر. محررى: رضاءالدين بن فخرالدين.

آبونه بدلى: يىللىق دورت روبلە - ۶ آيلق ۲ روبلە ۲۰ كاپك.
«وقت» ايله بىرگە آلوجىلرغە يىللىق بدلى ۳ روبلە، ۶ آيلق ۱ روبلە ۸۰ كاپك
اجنبى مملكتلر ايچون بىر يىللىقى ۱۵ فرانك.

آدرس: Оренбургъ, редакция «ШУРО»

شور

آبونه بدللی : سنه لك : ۴، آلتی آیلق ۲ روبله ۲۰ كاپك.
«ونت» برلن برگه آلوچیلارغه :
سنه لك ۷، آلتی آیلق ۳ روبله ۸۰ كاپك در .

آدرس :

Редакция «ШУРО» Оренбургъ ————— Rédaction du «Chouro» Orenbourg.

نومر ۱۲

اورنبورغه اون بیش کونده بر چققان علمی و ادبی مجموعه در.

شور آدمیر والوغ حادیر

(۶) محمد امین خان (ایجم خان)

۱۵۱۸ — ۹۲۴

قران خلقلاری بونی مکروه کوررگه باشلادیلر .
آخرنده ده محمد امین فی خانلقدن توشروب
آنك اورنینه خان نصب ایلر ایچون دیبه
چاقروب باشرون صورتده نوغای اورداسندن
واپکنچی بر روایتکه کوره سیبیریا خانلرندن
ماموق اسمنده بر ذات اوزرینه خبریباردیلر .
واقعه دن خبردار اولوب محمد امین
خان ۱۴۹۶ — ۹۰۱ ده مای آینده مسقواکنازی
ایوان اوزرینه اوشبو مضمونده خبریباردی :
«بنم اوستومه شیبانی ماموق خان زورکوچ
ایله کله دردیبه ایشندم ، بونی چاقروچیبار
هر وقت بنم ضررمه قصد ایدوچی کنازلر :
کامیت ، اوراق ، صادر ، آغیش ، در ، (۱)
بو خبرنی ایشندبکی ایله ایوان ، محمد امین
گه یاردم ویرمک بهانه سیله قران شهرینه
(۱) سالابوف .

الهام خان روسلر طرفندن اسبر
آلندیغی ، طوغروسى ده قرانده محمد امین
طرفدارى اولان میرزالر ، توره لر اسیر
ایدوب روس قولینه ویردیكلری صوكت
ابراهیم خاننك یاش اوغلی وقریم خانى
میگلی گرای خاننك اوگی اوغلی اولان محمد امین
قران دولتنه خان نصب ایدلدى ، اهالی بیعت
ویردیلر . ایجم خان دیمکله معروف ایدی .
محمد امین خان هر وقت مسقواکنازی
مرادنچه حرکت ایدوب طوردیغنی بیلدیكلرنه

قزان ميرزا لرى ونوره لرى ايوان اوزرينه اوشبو مضمونده خبر بيارديلر: «بز ماموقنى خانلق ايچون قبول ايتمادك، محمد امين نك خان اولمقى ده مناسب دگل، چونكه اول تكرار خان اولسه اوزينك ضررينه يورمش فرقه لرگه جزا ويرر، شونك ايچون بزلرگه ابراهيم خاننك كهوك اوغلى عبد اللطيف بيار لسون، بز آنى خان فويباقميز».

ايوان بو خبردن شادلاندى واوز حضورنك طورمقده اولان عبد اللطيف ابراهيم خان اوغلىنى قزانغه بياردى؛ مذكوره خانلق منصبه اوپوردى.

عبد اللطيف خان معزول اولديغنده ايوان طرفندن تكرار محمد امين قزان شهرينه بياردى وايكنچى مرتبه اولهرق قزان تختنه چقوب خان اولدى.

محمد امين خان بو كونه قدر باشينه كلن اشلرنك سببچيسى كالميت ايدىكى بيلدىكىندن مسقواده وقتنده ايوان اوزرينه: «بز كالميت ايله بر قزانه صفامز» ديدى وقزان شهرينه كلوب تخت كه چيقديغى صوك بـرنچى اشى كالميت ميرزاني اولدرمكدن عبارت اولدى. عبد اللطيف خان معزول اولديغنده محمد امين خان تكرار قزانغه قايتوب نكاهلندى همده مسقواده طورديغنده الهام خان خاتونى اولان بينگه سيني ده نكاهلن آلمشيدى.

محمد امين خان اوشبو خاتون (بينگهسى) محبتنه اسير اولديغندن آنكجهله سوزىنى قبول ايدر وآنندن باشقه صبر ايدوب طورآلماز ايدى. مذكوره ده هابت ادبلى و عقللى بر خاتون اولديغندن باشقه، سوزگه ماهر هابت هميتلى و همتلى ايدى. اوشبو سببندن محمد امين خاننى

عسكر بياردى. بونى ايشندىكلرنده كالميت وايديشلىرى قزان شهرندن قاچوب ماموق خان قارشوسينه كنديلر. ماموق ايسه بو خبرنى بيلوب اوزى ده قورقدى وقزانغه كلمكدن اولان يرندن بورلوب كير و قايتوب كندى. مسقوا عسكرى قزانغه يتديكلرنده ماموق كلهاديكى بلكه كير و قايتوب كنديكى معلوم اولدى، شونك ايچون مسقوا عسكرى هم مسقواغه كنديلر.

مسقوا عسكرينك سفر ايتديكلربنى ايشندى يكى ساعت ايله ماموق تكرار اوزينك كوچىنى ييغوب قزان شهرينه يوللاندى و هيچ كيمنك فكرنده يوق بر وقتده قزان شهرى ياننده ظاهر اولدى. محمد امين خان، خاتون وبالالارى هم ده مخلص اتباعلىرى ايله قاچوب قزاندىن چقديلر و طوغرى مسقواغه ايوان حضورينه يورديلر.

ماموق هيچ برمز اهمسز قزان شهرينه كروب خواجه اولدى. لىكن بوزوق طبيعتلى، اخلاقسز بر آدم اولديغندن اورىنى محكم ايتماز و دولت اشلرينه كرشمازدن ايلك بايلرنى تالارغه و اوزينه خير خواهلىق ايدوب آلوب كلوچى كالميت ميرزا وايديشلىرينه جبر و جفا قىلورغه باشلادى. «آر» شهرينى واروب محاصره ايتدى وشول وقت قزان خلقى بونك خانلغندن فائده چيقيه چغنى بيلديلر وقزان شهرينه تكرار كرتمازگه قرار و برديلر. ظلمنى و دنى طبيعتلى ايدىكى ايشندى بىكلرى سببندن «آر» شهرينك خلقلى ده شهرلرينه كرتماز ايچون غيرت ايتديلر. وقزان خانى اولمقبينه رضا دگل ايدىكلرن اعلان ايلديلر. قزان شهرينه قايتديغنده آنكده قابقه لرى بيكى اولدى.

مسقوا كنازى خلافة فزدر، حميت وغيرتى
 فوزغاتور، گاه عارلندىر و گاه كوكلندىر
 ايدى. بويلا روشك چيت كيمسه لر قول آستونك
 خان اولوب طور مقدين ايسه هيج خان اسمينى
 كوتار مامك خيرليدىر، انسان ايچون ذلت ايله
 ياشامقدين، عزت ايله اولمك يخشىراق، ديبور
 ايدى. الحاصل محمد امين خاننك حميت نامر -
 لر ينى تمام حركتلندردى، آتا و بابالرينك
 شجاعت و جسارتلرنى سويلاپ خان كوكلينه
 شجاعت اورلقلىرى سالدى. نهايت اوشبو خاتونينك
 وعظ و نصيحتلىرى تاثيرى ايله محمد امين خان
 مسقودان آبرلوب، مستقل خان اولمق فكرينه
 كردى و بونك چاره لر ينى حاضرلر اولدى.
 ۱۵۰۵-۹۱۱ تاريخنده محمد امين خان
 اوفيمسكى (اوفالى) ديه معروف اولان (۱)
 بر ميرزاسينى ايوان جانبنه يباروب بعض شيلر
 صورادى. ايوان ايسه بونك ايچون غاييت
 آچيغى كلدى « و بو طوغر وده امرلر ينى يوزبه
 يوز ايرشدرر ايچون ديه اوزينك كاتبنى
 قزان شهرينه كوندردى. حالبوكه محمد امين
 فكرندن ايوان تمام غافل ايدى.

ايوان ايلچيسى واردىغى وقت ايوان آينك
 قزان شهرنده اولان بيوك يارماركه اولوب،
 روس سوداگرلرندن هم زور بايلر اولنور
 ايدى. ايشته محمد امين خان، ايوان ايلچيسينه غاييت
 آچيغى كلديكندن اولدرتدى و يارماركه ده
 اولان روس سوداگرلر ينى و نه قدر روس
 مأمورلرى اولسه جهلسينى اولدررگه بيوردى.
 خان امرى بويىنجه جهلسى قتل اولنديلر
 و ماللرى خزينه گه آلدى (بو واقعه ۲۴ نچى

(۱) بونى قاراهزين شويلا تعبير ايلر. ج ۶
 بيت ۳۹۶. اونا ييلغه سينه منسوب بر ذات اولسه
 كرك.

ايوننده اولمشدر). بوندىن صوك قرق بيك
 قدر قزان عسكردن ويكرمى بيك نوغاي
 آتلى عسكردن چيرو ترتيب ايدوب روشيه
 اوستنه بوردى بولده اولان مسقوا شهرلر ينى
 برام برام آلوب نيزغورود شهرينه بئدى
 و مذكور شهرنى محاصره ايلدى. نيزغورودده
 ايسه اوچبيك قدر اسير اولارق طور وچى
 لبتوا عسكى اولنور ايدى. نيزنى والبسى
 بو اسيرلرنى آزد ايتدى و اوشبو مرحمت
 بر ابرينه قزان عسكرينه فارشو صوغشولر ينى
 اوتندى و جهلسينى قوراللندردى. ايشته
 شونلرنك تاتار روشنده ماهر صوغشمقلىرى
 سببندن قزان عسكى شهرنى ضبط ايدمه آلمادى
 و اوشبو صوغشده محمد امين خاننك خاتونى ايله
 بر طوغمه اولان نوغاي عسكرينك باشلقلىرى
 اولدرلدى. بوندىن صوك بر مقدار صوغشوب
 محمد امين خان عسكرىنى برابر آلوب «قزان»
 شهرينه فاي توب كئدى. بونك خبر ينى ايشدوب
 بونلر ايله فارشو محاربه ايدرگه ديه ايوان
 يوز بيك قدر عسكىر ييغوب يباردى ايسه ده،
 اوشبو عسكركلر محمد امين ايله صوغشورغه
 جسارتلرى يتمادى و «مورم» شهرندن كيرو
 فاي توب كيتديلر. ايوان اوچونچى اوشبو
 واقعه لر طوغر و سنده قاير و ب شول فايغوسى
 سببندن اوشبو ييل اوكتابر نده وفات ايتدى.
 ياشى ۶۶ ده اولوب ۴۳ ييلدن زياده بر وقت
 حكومت سورمشيدى.

بونك صوگنده اوغلى واسيلى دورتنچى
 مسقوا كناز لگينه نصب اولدى و قرانليردن آچيغ
 آلور ايچون ديه غاييت بيوك عسكىر ييغوب
 ۱۵۰۶ - ۹۱۲ تاريخنده قزان شهرينه يباردى.
 مسقوا عسكىرى وولقه دن چقوب ۲۲ نچى مايده

مشغول اولدقلری وقت ۲۵ نچی ایونده تون اورتاسندن صوڭ یکریمی بیڭ آنلی واطوز بیڭ بیاولی عسکر فزاندن چیقوب روسلر اوستنه هجوم ایتدیلر. روسلر ایسه کیف و صفا قوروب راحت باتورلر ایدی، حتی فاراول چیلوی ده باتوب یوقلامشلا ایدی.

فزان عسکری مسقوالرینی هر طرفدن اولدررگه کرشدیلر، نچه الوشلر ایله کوب اولدقلری مالده مسقوا عسکری طوتاشدن قاچا باشلادی، بتون نرسه لرینی غنیمت ایدوب یوکر دیلر و اولگی مرتبه سندنک فاحش صورتک منهزم اولدیلر. بتون آرچه قری روس اولکسه سی ایله طولدی. سر عسکر بیڭ بعضیلری اولدرلدی و بعضیلری ده اسپر آلندی. بوندن صوڭ میڭلی گری خان دلالتی سببندن محمد امین واسیلی ایله صلح ایتدی. اوشبو صلح موجبجه فزان خانقانی مسقوا کنازی حمایه سنده اولنه سی شرط ایدلمش ایسه ده محمد امین، دان ویرماز ایدی. شونک ایچون مذکور شرط قوری بر سوزدن عبارت اولوب، حقیقت حالده فزان بتون بتونه مستقل اولمشیدی.

۱۵۱۰-۹۱۶ تاریخنده محمد امین خان آناسی و میڭلی گری خان خاتونی اولان نور سلطان بیکه قریم ولایتندن اوغلی عبداللطیف ایله کورشمک قصدیلر مسقوا غه کلدی. واسیلی ایسه تعظیم و احترام ایله قارشو آلدی. بر ییل مقداری وقت مسقوا ده کناز حضورنک قوناق اولوب، طوردیغی صوڭ «فزان» شهرینه یوللاندى. فزانده اوغلی محمد امین خان حضورنک بر ییل طوردی و اوشبو وقت اوغلی محمد امین خان ایله مسقوا کنازی واسیلی آرالرینی کپلشدردی. بوندن صوڭ تکرار

فزان یانینه باروب توفتادیلر. شول وقت فزان عسکری قارشو چقوب صوغش باشلاندى. فزان عسکری آز اولدقلرندن منهزم اولورغه یراق فالمامشیدی. فقط شول آز عسکر دن بر مقداری آیر لوب مسقوا عسکر بیڭ بوللرینی کيسدیلر و بوندن صوڭ دورت طرفدن هجوم ایدوب ایستدیکلری کبی اولدررگه باشلادیلر. بر مقدار مسقوا عسکری بیڭ بلا ایله قورتولدیلر ایسه ده کوبسی اولدرلدی و اسپر آلندی، بتون مسقوا عسکری شدرمنر اولوب بتدی. بو خبر ایشلادیکنده واسیلی دخی عسکر پیغوب فزان ایله محاربه گه یباردی. اوشبو وقت فزاننک مشهور یارمارکسه سی زمانی اولوب دنیانک هر طرفندن سوداگرلر ییغلوب دکانلرینی آچمشلر و سودا ایله شغللنورلر ایدی.

فزانلیر ایسه روسلرینی قوغدق دبه شادلق ایله بایرام ایتارلر محمد امین و میرزالری ایچون آرچه فرنده بیڭدن زیاده چادر قورلمش ایدی. ایشته فزان مسلمانلری کیفی صفا قوروب یاندقلری بروفت واسیلی طرفندن صوڭندن چقارلمش عسکر کینات کلوب ۲۳ نچی ایونده فزانلیرنی باصدیلر و هر طرفدن اوق، ملتق و قلچ ایله اولدررگه کرشدیلر. مسلمان لر ایسه هیچ نرسه لرینی آلورغه اولگورمای شهرگه کروب بیکلان دیلر.

مسقوا عسکری ایسه فزانده حاضر عسکر یوق ایدیکن بیلوب، فزاننی آلاچقلرنده شبهه ایتما دیلر. شوئا قدر مسلمانلرنک چادرلرینه کروب هربری قومسزلانوب آشارغه باشلادیلر. بونلر هیچ بر نرسه گه احتمال ویرمای قورصاقلرینی طولدرمق ایله

اولوق واسیلی طرفندن تعیین ایدلدی (۱).
 ۱۵۱۸-۹۲۴ تاریخده دکابر (ذوالحجه)
 آینه محمد امین خان، معلوم خسته لگندن وفات
 اولدی. اولگی مرتبه خانلغی ۹ و صوگهی مرتبه
 خانلغی ده ۱۷ ییل مقدارنده اولدی. ابر بالاسی
 قالهادی، طوغمه سی اولان عبداللطیف خاندن
 هم ابر بالا قالهامشیدی.

بونک وفاتی ایله قزان دولتنی تاسیس
 ایدن الوغ محمد خان حضرت تارینک قزانده اولان
 نسلی تمام کیلسدی. اوشبو جهندن محمد امین
 خان وفات اولدیغنده قزان تختنی اوزینک آنا
 بر طوغمه قارنداشی صاحب گری بن میگی
 گری خان اوزرینه وصیت ایددی (۲).
 (واسیلی نک شاه علی نی قزان حکمداری ایتمک
 طوغروسنده اجتهادینه عهد بوزمق معناسینی
 وبردماز ایچون قارامزین: محمد امین وفات
 اولدیغنده خان قویمق طوغروسنده واسیلی گه
 مراجعت ایتمک ایله قزانلیر گه وصیت ایددی
 دیبور).

الوغ محمد خانک حکمدارلق ایدر گه
 باشلا دیغی کونی ایله محمد امین خان وفاتی
 آراسنده ۸۵ ییل اوتمش وجهله سن، کله چکده
 سویلانه چک عبد اللطیف خان ایله برابر یدی
 عدد آدم حکومت سور مشدر.

محمد امین خان وفات اولدیغنی اعلام
 ایدر ایچون قزانک سید زاده لردن قلدر ویش،
 اوغلان؛ کنازلردن قارا چای، ایچوک؛ میرزا
 لردن مالان، شاه زاده ۱۵۱۸ نچی ییل ۲۹ نچی
 دکابرده مسقواغه کلوب کردیلر (۳).

(۱) قارامزین. ج ۷ بیت ۱۰۴

(۲) مستفاد الاخبار. بیت ۱ ج ۱۲۹.

(۳) قارامزین. ج ۶ بیت ۱۸ (ج).

مسقواغه واروب کناز سرابنده باروم ییل
 طور دی و آندن فریم ولایتنه قایتوب کندی.
 ۱۵۱۶ - ۹۲۳ ده محمد امین خان آغر
 خسته اولدی. بتون بدنی ششوب دواسندن
 طیبیلر عاجز فالدیلر. اوشبو وقت واسیلی گه
 کشی یباروب اوزی وفات اولدیغی صوگ
 خان اولور ایچون عبد اللطیف نی مسقوادن
 قزانغه یبارونی اوتندی. واسیلی بوکا رضا
 اولدیغی مرویدر.

محمد امین خسته لندیکنی ایشتدیکنه شول
 وقت فریم مملکتنده خانلق منصوبده اولان
 محمد گری خان، مسقوا کنازی اوز مقصودینه
 موافق آدمنی خان نصب ایدر ده فریم ایله
 قزان آراسنده اولان علاقه نی بوزار، دیه
 قورقوبه توشدی. شونک ایچون مداره بولینه
 کروپ واسیلی گه دوستلق اظهار ایتمکله آدم
 یباردی و عبد اللطیف نی قزانده محمد امین گه
 ولیعهد ایدرنی و میشچار (فاسم)
 شهرنده اولان شاه علی اورنینه نور دولست،
 اوغلنی قویمقنی اوتندی. محمد گری خان
 ایسه عبد اللطیف نی قزان خانی نصب ایتدروب،
 آنک واسطه سیله قزان اشلرینه فاتشورغه
 بلکه قزاننی تماما فریم حکومتی همایه سینه
 آلمق قصدنه اولمشدر. فقط شول هیچ کونمکان
 وقتده مسقوا شهرنه عبد اللطیف وفات ایددی
 (۱۵۱۸ - ۹۲۴ نچی ییل ۹ نچی نو یابرده).

بوننی ایشتدیکی ایله محمد گری خان آپپاق
 اسلی میرزانی تکرار مسقواغه یباروب محمد
 امین ایچون اوزینک آنا بر طوغمه سی صاعب
 گری بن میگی خاننی ولیعهد ایدرنی صورادی.
 بر قدر شرطلر برابرینه واسیلی بوکا رضا
 اولدی هم ده قزان خانلغی ایچون نور سلطان
 بیکه نک میگی گری خاندن دنیا به کلمش اوغلی
 صاحب گری خان قزان خانلغی ایچون ولیعهد

مقاله لر

آمریقا فکر لری

آمریقا جریده لر نده نهلر یازلدیغنی نیلمک آرزوسی بیک کوب کیمسه لر ده اولسه کرک . شونک ایچون بو برده آمریقا جریده لر نده یازلمش بعض مقاله لر واسطه ایله ترجمه ایدلنده در .

نیویورق شورنده «هرست» اسمنده بر غزته چی اولوب، غزته ایچون صرف ایتمش بایلیغی بیوک هر فابریک مصرفندن آرتق در . بو کیمسه «ارثور بریزیان» اسمنده بر محرونی وظیفه و پروپ خدمت ایندر . محرو هر کون غزته گه بر باغانه مقداری، مقاله یازارغه بورچلی اولوب، بونک برابرینه آل طور غان، ییللق وظیفه سی ۱۲مک آلتون (بوزیکرمی بیک صوم) در . شمدی اوشبو مقاله لر مصدده چیقمه ده اولان «الموید» غزته سینه ترجمه ایدلندیکندن بزلر اوز قومز ایچون اوز تیلیمزگه ترجمه ایدرگه مناسب کوردک .

علم، هیچ بر قوم و هیچ بر ملکته اهلینه خاص اولمای بتون دنیانک و جمیع آدم بالاسی نک مشترک مالیدر . شونک ایچون مسلمان اولغان کیمسه نه برده بر فائده لی شی کورر ایسه آلورغه وشول ساعتدن فائده لنه باشلارغه تیوشلی . اسلام لر طرفندن اخلاق علمی طوغرو

سندہ یازلمش اثرلر غایت کوبدر . شوبیل ایسه ده بونلرنی برنیچه مرتبه لرگه آیررلر . علم روح اوزرینه تطبیق ایدلنوب یازلمقه اولان اخلاق کتابی ابن مسکویه نک «تهذیب الاخلاق» نام اثری اولوب، اک تفصیلی و بیوکیده امام غزالی نک «احبا» سیدر . حالبوکه بر نلر ده کوب شیلر، یونان فلاسفه لر نندن استفاده ایدلمشدر (۱) .

حال بویله اولدیغنده آمریقا محرو لرینک اثرلر نندن استفاده ایتمک نه بوزدن مناسب کورلماسون؟ بو کون آمریقا و آوروپاده اولان علملر و گوزل خلقلر نک ابن مسکویه و ابن حزم اثرلر نندن آلمه دیغنی کیم دعوا ایلر؟ ولو ایلسون! بوکا کیم حق و پیررکه، کندیلری اسلام لر و عربلردن استفاده ایندیکلرینسی افتخار اوزرنده عالمه قهقررلر .

آمریقا و آوروپانک بیوک عالمه لر نندن اولان دراپرلر، کارلایلر بونی ایسه هر وقت سوبلرلر و اثرلر نده ده یازارلر .

بوندن باشقه اوشبو مقاله لر نک هربری ایچون تخمینا دورتیوز صوم قلم حق و یرلمش اولور . شونی اوقوب ده آمریقا خلقینک نه قدر علم عاشقاری و علم یولنده بتون دنیالرینی فدا

(۱) حتی غزالی نک «لیس فی الامکان ایدع ماکان» سوزی ایسکی فلاسفه لردن اولان هیر قلیس سوزندن آلدیغنی ظن ایلرلر .

بر دشمن اوزينڭ دشمننه : ايدەش ايدە
 آزغنه كوروب كوڭل خاطر آچىق ! ،
 ديه قولندن طوتوب سفاقت برارينه آلوب
 كتماز . بوايسە معلومدر . بلكە بويچارەنى
 بويلە قوزغانچ حاللرگە توشىروچىلر اوزينڭ
 دوستلرىدر . اوشبوروشدە آدم صفتىدىن
 چىقىدىغى صوڭ بونى مسخرە ايدوچىلر ، صانغە
 سانامى كولوب بوروچىلر كنه اوتەگى دوست
 لرىدر .

ايشنە سزلىرگە بىرىكىت ! آشامى ، ايچمى ،
 اوزينڭ اشنە بىك اخلاص ايلە داوام ايتە .
 حلال رزق وكسب ايتودە كوندىن كون غىرتنى
 آرتىدە ، بىوڭ اورنلرغە بارر ايچون بوللر
 حاضرلى ، كوز اوڭىندە يىغشىدىن ، يماندىن غىرتلر
 كوروب الوش آلادر ، طوغروسى ، كىلچك
 زماننڭ آدمى اولور ايچون حاضرلنە !

بونڭ دشمنى ايسە بونڭ بوخالنى كورە
 آلماي كونچىلىك ايتە . آنڭ طوغروسىدە سوز
 چىقاروب هر وقت يمانلى ، نە يردە عىبارى
 ويتشمگان يىرلىرى بار ايدىكن صاناب كوسترە ،
 ھمتسىزدى ، اوزنچە بونى تمام خوارلاب اوچىنى
 آلادر . اما بزم يكىتمەز بو دشمن سوزلرينڭ هر
 بىرىنى تىكشروب ، اوزينڭ عىبارىنى بىررگە
 طرىشە ، كەچىلىكلرىنى كاملىندىررگە غىرت
 ايتە بىلمگان نرسەلرىنى اوگرە نە ، باراماز
 خاقلرىنى كوچلانوب بوايسەدە تاشلى . طوغرو
 سى بىكىت اوشبو دشمندىن كمالت درسلىرى
 آلادر ، كەچىلىكلرىنى توزاتە واوزينڭ قصد
 ايتدىكى بىوڭ آدم بولاچق سىبىلرىنى برام
 برام حاصل ايتە ، فسقەسى دشمندىن صرف
 فائدە كورە .

بىكىت بىچارەگە ضرر ايتوچى كىمدر

قىلورغە حاضر ايدىكلرىنى كوروب طورمق
 اوزى بر راحت شىدر .

رسمى كاغىدلردن باشقەدە حرفى
 ترجمەلرگە لزوم اولمادىغىدىن
 بزم ترجمە مز يالڭىز مضمون آلىق اوزرنە
 اولچىقدىر . مقصود ايسە الفاظكە دىگل معنادەدر .

دوستلرنڭ ضررى

اي افندىلر ! دشمنلردن قورقە كز ،
 شكايەت ايلەمە كز ، آنلر سزگە ضرر ايتمازلر .
 ايتارگە اجتهاد ايتسە لردە ضرر ايتە آلمازلر .
 زىرا سز آنلرنڭ دشمن ايدىكلرىنى بىلورسىز
 وھر وقت آنلر تىرە سىندە ايتاك وچابولر كزنى
 جىناب يورورسىز ، آنلرنڭ سزگە دشمن
 ايدىكلرىنى بىلدىكلرى سىبىدىن نە قدر سوپلاسه
 لردە سزنىڭ حقكزىدە اولان سوزلرينە خلق
 انابت ايتماز . شونڭ ايچون سز آنلر ايلە
 ھىچ مشغول اولمە كز ! سزگە اصل ضرر
 ايتەچك كىبەسلر دوستلر كزدر .

آدم اوغلى دوستىدىن كورەچك قدر
 ضررى ھىچ بر دشمندىن كورماز . بونڭ اثباتى
 ايچون دىلېل بىك كويدر .

مثلا ايسركلر بار ، ايسركلك حالى
 معلومدر . ايسرک آدم جانلى بر قضا وعائەلەسى
 ايچون دە بىوڭ بر بلادر . لىكن بونڭ بويلە
 ايسرک بولوبنە ، ايچارگە كر شوينە كىملىر
 سبب اولمشدر . دشمنلر يىمىدر ؟ استغفر الله !
 آدم اوغلى ايچارگە دشمنلردن اوگر نماز ، ھىچ

شيخلاردن آلنميه چق تربيه لرنى دشمنلرنىدىن آلور. مسلمان عالملرى طرفىدىن يازلمش اخلاق كىتابلىرىنىڭ ايدىدە شلر حقىدە دقتلى اولورغە نصيحت ايتمىكلىرىنىڭ سببى دە اوشبو مقاله دە يازلمش سببىنىڭ غىبىدىر).

۲

اش ايله عقل

تلاشاڭ كىنە نىندى ايرىندە خدمت ايدوچى اواسه كى دە اول، اڭ بىوك يا كىلاشك: « بو اش اوزمدىن بىگىراك كىشى اىچوندىر، شونىڭ اىچون بىك نىچكە لماز ايسه م دە بارار، ديه فكر ايتوڭدىر. زىبرا دىنبا دە وقت نىندى ايرىندە اش اوستوندى اولور ايسه كى دە اول اش كىشى اىچون دىگىل اوزك اىچوندىر. دىنبا دە اوزك اىچون اڭ فائىلى اولان نرسە اچنهاد هم سعى قىلوڭدىر.

حيات، عقلى و جسمانى قونىڭز كامل اولهرق باشلانور. اوشبو قوت باره باره يا آرتور ويا كى كىمور. اش اگىر دە اعتبار ايله اشلر اولسه كى فائىدە وىرر، مهمل قالدىرسه كى ضرر كىتورر. راحىلنىك قىدىلە كىب وقت حتى كىشى خدمتلىرىنى ايتىدىكىز وقت بالقاولق قىلورسىز. لىكن بىلوڭزكه كىشىنىڭ آتچەسنى آلوبدە آنك حسابنە يالقاولانوب اوطورمق امانتسىزلىكىر. بونىڭ ايله سز چىت بر كىشىنىڭ وقىنى اوغرىلامقە درسز. اما طوغرىسى بونىڭ ايله اوزگىزنىك اشانچىڭزنى تلىق ايلەمكە سز.

احتمال، سز: «اشلانوچى آدم بنم نىوشلى حقى بىر وپ بىكر مى ديه طورغانسىز» بو فكرڭز

بىلور مىسىز؟ كىم بولسون، دوستلىرى! .. دوستلىرى بوڭا غايت فنا ضرر ايتىلر. بىكىت اگىر دە سودا ايله مشغول اولسه سوداغه ماھر لىكى ايله مدح ايتىلر، شاعر اولسه شعرلىرىنى عرشلرگە چىقارلر، بازوچى اولسه مقاله لىرىنە حىران اولوب سوويلىلر، شاگرد اولسه درسلىرىنە مقىد اولوب، علمى آرتىدىغىنى مدح ايتىلر، الحاصل نە كىبى بر اشدە اولسه دە اولسون، بىكىتنى يوزىنە قاراب سىكرتلىر، كوتارلر، سالاملر قىستىرلر، بىباپىلر!

« سن هر نە قدر اوزاشكە مقىد اولسه كىنە هميشە صباوت درجه سىندە سن، بىتمكان بىر كىب كىب! اصل كىمالت هنوز آلده در!» ديه هو اللاندىرى و امبىدىلىدىرى دوام ايتىدىرىگە حاجىلى اولان بىكىت، دوستلىرىنىڭ سوزىنە اشانا، اوزىنىڭ كىمالت اهلى اولدىغىنە اعتقادى اورناشە؛ سوڭرە دن كىمىدىن كىنە اولسون بر سوز ايشىتىسە آنى كونچىلىك گە حمل ايتى، بنى كورە آلپىلر! دىگان فكرلرگە توشە و اوشبو سببىدىن دە خلقى وعادىتى بوزولە، بىوك آدم بولورغە باقىن قالدىغى وقت يولدىن بازوب، اشلىكسىز بر نرسە بولوب قالدىر. بونى بويله خراب ايدوچىلر ايسە دشمنلىرى دىگىل دوستلىرىدىر. دشمنلىرى بونى يوقارى بىباررگە سبب اولمشلر ايدى.

آدم اولوب بىتمازدىن و اوز عقلىڭز اوز- كىزگە حاكم اولمازدىن ايلك دوستلر بىصامانز! دوستلر ضررلى شىلردىر!

(مقاله صاحىبىنىڭ ايسىر كىلىكىنى كوستىرمىكى يالىڭز بر مىثالدىر. يوقسە جملە قباحىت و بوزوق اشلىرىنى انسانلرغە دشمنلىرى دىگىل، دوستلىرى اوڭرە تر. شونىڭ اىچون عقللى آدم بىوك

طوغرى اوله بيلور. لکن اول كيمسه حقگزنى تقدیر ایده بیلماز ایسه سز اوزگز کندیگزنىڭ ادبگزى، اخلاقگزى بیلمازمیسز؟ بونلرنىڭ تلف اولمقارینه رضامیسز؟

آنچه و پروپ ریاضت اورنلرینه کرر اولسه گز نفسگزى تمام و هر نوعى ایله ریاضت ایتدر مکده آزغنه کمچیلک کتور میسز، بن آنک آفچه سنى ویردم شونک ایچون تمام اوز حقى چبقارمق لازمدر، دیپورسز. درست! اوزگز آفچه ویردکگز وقت هیچ مساهله ایتمای آفچه گزنىڭ

حقنى چبقارر غه طریشه سز ایشته کشیدن آفچه آلوب اشلا دېگگز وقت هم شو یله اولورغه تیوشلیدر نه پرده اولسه گزده

سبر و چسى اولور ایسه گز

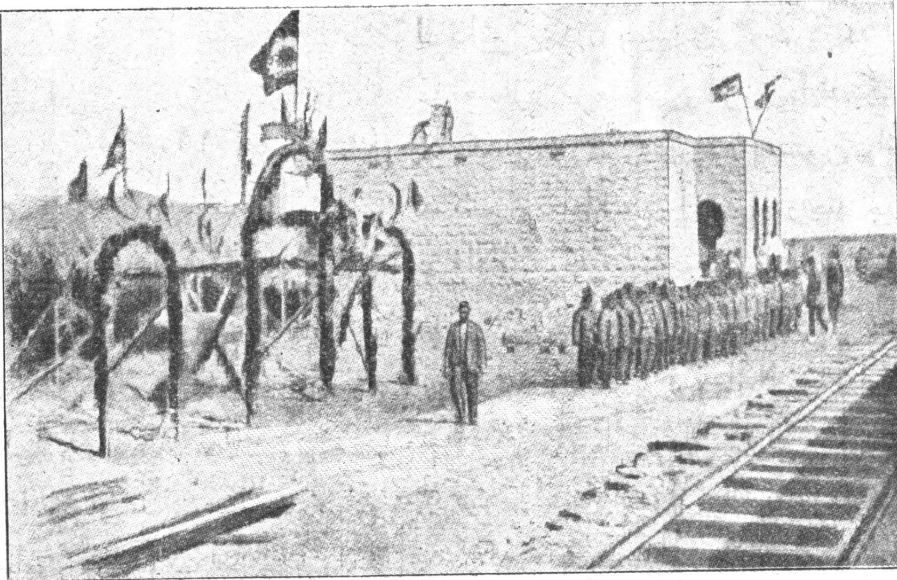
ده خدمتگزنى تمام اعتبار ایله اوز وقتندن قالدرمای باشقارغه تیوشلى، بیلوگز که چوب سبرمک خدمتنده اولان امانتگز، سزلىرى بر وقت شهر باشلى اولمق مرتبه سینه قدر يتشدرور. (بو اش آمریقاده مېکن، حتی شهر باشلى دگل، چوب سبر و چیلرنىڭ پر یزدینت اولمقلىرىک مېکندر).

عقلگزنى عملگز ایله تربیه ایله گز! بیوک آدمارنىڭ ترجمهء حاللرینی اوقور ایسه گز کوررسز که آنلر جملهسى عقلرینی

عمللری ایله تربیه ایله مش ذاتلردر. مثلا ادیسون بر عادتی تلغرافچی ایدی. فقط ایین شلری روشنده اوستون اشلرگه گنه رضا اولمای اوزینک اشلرینی دفت ایله اشلر ایدی. ایشته اوشبو اجتهاد ودقنى سببندن بو کونده ادیسون بیوک آدملردن اولدی.

بو سوزلردن ایسه کوچگردن آرتق اشلرگه کریشگز دیگان معنا آگلاشلماز. استغفر الله! کوچدن آرتق اش اشلامک هیچ یاراماز. بلکه مقصود ایسه کوچگزايرشديگی

قدر بخشى ودقت ایله اشلا گز! دیمکدر. کچه وکوندز اش اوستونید. طورمق آدم بالاسینک سلامتلىگی ایچون ضرر لیدر، فقط نفسنى یاهاو

لق واشسز لک که اوگر حجاز تیمر یولى منظره لرندن: عسکرلر طرفندن یاسالغان «المعظم» استانسه سینک رسمى.

تور که ده یاراماز. خصوصا باشقه برسینک حسابنه یالقاوانوب طورمق امانتسزک اولور.

قصد ایلسه گز برنی دگل اون خواجهنى آلدارغه کوچکر یثار، لکن طبیعتنى آلدارغه ونفسگزگه خیانت ایدرگه فدرتگز یوقدر. عقل قوتنى اوسدرمک، نفسنى گوزل شیلر گه عادت ایتدرمک یالگز ترتیبلى اشلر ایله گنه مېکندر. اش اوزی گنه ده یتمی. بلکه اجتهاد ایله امانت برلکده بولورغه تیوشلى.

احتمال بیوک اورنلرغه منارگه هر وقت

ممکن اواماز ، لکن گوزل بیلوگوزکه اجتهاد ایله امانتگر اولسه برونقده خوار اولمازسن . ای افندی ! هر وقت دنیا دن زار لانا سن و دنیای تو زاتمک طوغروسنگ سوز سویلرسن . سن اڭ ایلیک اوزگنی اصلاح ایت! دنیا ایسه سنگ ایله ایداشلرگدن عبارتدر !

بزه قایسی علملر لازمدر ؟

(باشی ۱۱ نچی نومیرده)

دورت عالمنڭ مناظره سی

آخوند ابوتراب دیپور: «بعض ابتدائی مکتبلر ده دین اسلامڭ هیچ بر مطالب مهمه سنی جامع اولمیان کتابلر از برای خالی نبودن بر ساعت تدریس اولنور». جناب آخوند بوراسنی بیلملی درکه: دنیا ده هر بر ایشک، هر بر صنعتگ بر اصول تعلیمی، بر قانون نکاملی واردر. بو اصول و قانونه اعتبار ایدوب ایش کورنلر قایسی ملتدن اولورسه اولسونلر شکسنز ترقی ایدوب مقصود لرینه یتارلر . بالعکس جمله تفسیرلری از بردن بیلنلر ، مادامیکه اصول تعلیمدن ، قانون تکاملدن بی خبر دلرکه هیچ بر ترقی به موفق اوله بیلنلر . البوکه اصول تعلیمگ ، قانون تکاملک اڭ بر نچی تطبیق اواندیغی برلر مکتب ، مدرسه لردر . بورالرده هر شیدن آرتق آڭا دقت

اولنورکه : ابتدائی مکتبلر ده دینگ مطالب مهمه سی تشکل ، مسئل لر اصلا او فودیلماز . سود ایتمکده اولان بالابه ایت ویرلمبه چگی کبی ذهنی ، محاکمه سی هنوز اویاناماش مبتدی بالار غه ده هیچ وقت دینگ مطالب مهمه سی او فودیل بیلنر ، بلکه تعلیم و علم روح اصولنجه قورت قوش حکایتلری ، ذهنی حسابلر ، یکل شکللر ایله خرده بالالارڭ هوسلرینی اویاندیرب آنلری اوقدیفلرینی آڭلار غه ، فکرلرگه هوسلندیرلمیدر . بونلری بیلدکدن سوگوره دینگ اڭ ساده عقیده تاریخه اخلافه دائر ینگل بحثلری اوگر دیلمه لیدر . عزیز معلملر : ترفیسنی آرزو ایتدیگنر ابتدائی مکتبلر ده کم نه دیرسه دیسون ، اصول تعلیمگ قانون تکاملگ بر آدم خارجه چیقمه مالمسیگنر ، والاملنه ، حقیقته ، استقباله خیانت ایتیش اولورسگنر . آخوند دیپور : «مکتبلرڭ تحصیل اولنان علملرندن فارغ اولانلرڭ رفتار کردارلرندن آشکار آشکار معلومدرکه شریعت اسلامگ هیچ بر اعتقادات و عملیاتلرندن خبردار اولمامشلر از کوزه همی تراود آنچه که در اوست». بلی آخوند جنابلری طوغری دیپورسگنر . بو خصوصه سزگله هم افکارم . حقیقته مکتبدن فارغ اولانلرڭ اکثری اسلامگ اعتقادات عملیاتندن با خبر دگللر . بوراسی طوغریدر . لکن جناب آخوند انصافل سویلشه لم : بو اعتقاداتی بیلمه مکلرنده کندولری مقصر میدر یا خود آنلره تعلیم ویرن بزملا لر معلملر مقصر میدر ؟ کیلگنر مسلکدا شلرگنر آخوند ملالرڭ یازدقلری شریعت کتابلرینی کوزدن کیچره یک ، اوکنابلرڭ شاگردلره نه بولده تأثیر ایدو چکلرینی انصافل ملاحظه ایدو یک ، ایشته مشهور بر ملانگ

رفتار لرمز ایسه عدالته مخالفدر، حقیقت اسلامیه به ضد در. بیله مخالفتده بر آزدواممز ایسه ملتیی هر صورتله اسیر و رذیل اینته به کفایه در. ایمی جناب آخوند بیور کوره بیک سز لر شریعت نامیله بازیلان، جماعتی یوز پلرچه قید بند ایدن، اوقوبانلری سفیل وتنبلگه دوشرن کتابلری وچوق خرافات نامه لری کورر ایشیدر سه گز، نه دن اونری آنلرنک خلافتنه بر مقاله و بر رساله یازوب، اساس دین اسلامی تفهیمه اظهار حقیقته واسطه اولمبور سگز؟ حقیقت اسلامی بو کون فرنگلردن آرتق مسلمان نامنده، قیاده سنده اولان عالم نمالر عالم نمالرک شریعت اسمندن یازدقلری بی اصل روایتلر خراب اید بیور. جناب آخوند اگر اسلامغه خدمت ایتمک ایستر سه گز بزه اوقسدر ضررلری توقنیان فرنگلری بر اقوب اوز آره مزدهغی حقیقت اسلامیه دشمنلرینی مدنیت انسانیت خادملرینی، محبت نوعیه عدولرینی اصلاح ایدگز. آنلری طریق هدایت دوشر گز! هله مبتدیلره مخصوص شریعت کتابلر می بروقتله مطالعه بیور یگز کور رسز که اوقوبانلرک ذهنلرینی محاکمه لرینی ایزه چک نه قدر اعتقادلر مخالف اسلام امرلر وارد! بوساعت کوز منک آلدنده طبع اید لمکده اولان بر شریعت کتابی طورر که تصحیح ایتمکده بیم کوزمه چارپان سطرلرک بری بودر: «الله طرفندن امر اولنان شیلرک اوچونچبسی بیوکلره اطاعت ایدوب رضالرینی کسب ایتمکدر». ایمی بو امری دفته آللم: نه دن اونری کور کورنه (شریعتنه موافقت مخالفتی ملاحظه اینمزدن) بیوکلره اطاعت ایدوب رضالرینی کسب ایتمک لازم

بازدیغی بر کتاب کوز اوکیده در، بو سطرلری اوقورم: «وبالقدر خیره و شروه من الله تعالی یعنی خیر شر الله تعالی نک اراده سیله خلق و تقدیری ایل اولدقینه ایناندم...». ایمی هوش گوشله بر دقت ایدگز: بر چوچق که هنوز خرده باشدن، خیر شرک بنده نک اختیارنده اولمیوب باشقه سینک اراده سی اختیار یله اولدقنه اعتقاد ایده، اوله بیلور می که اوچوچق اوزندن بخشیلعه هوس ایتسون؟ یا بر چوچق که ظالم لرک ظلم و شرینی الله دن بیله اویله چه تربیه اولنه اوله بیلور می که بیود کده شری دفع ایتمگه، ظالمه قارشی طور ماغه جرأت ایده بیلسون؟ انصاف ایدگز! بر چوچق که جمله خیر شری جمله اعمالینی سعادت بدبختلگی محض اللهک اراده سنه باغلی بیل، بو طرز اعتقادی ده دینک کندی اصلندن حساب ایده، بو چوچق بیود کده نه طبیعتده بر آدم اولور؟ عجب بو نوع اعتقادک بو سیاق تربیه روحیه نک تاثیر آلندن بیوپن بر نفر بر عائله بر ملت، تنبل عاجز حقیر اولمزده نه اولور؟ مادامیکه انسان اوز فعلنده اراده سی و اختیاری یوقلغن اعتقاد ایده، کیم دیه بیلور که بن فلان خبری ایشلمک استیورم! مادامیکه بر شخص سعی ایدر سه اینمزد سده ازادن تقدیر ایدلمش قسمتی کله چکن بقین اعتقاد ایده، بیله حالده بر کس سعی و ترقی به هوس ایده بیلور می؟ بوندن صوگ: مادامیکه انسانک فعلی اوز اختیارنده دگل ایکن نه دن اونری اختیارنده اولمیان فعلندن مسئول اولسون ونه دن علینک حق و لیدن سؤال ایدلسون؟ حالبوکه حق تعالی عادل محضدر. بزم بو کونگی اکثر اعتقادمز

روسىيەدە

اينارودىس مکتبلىرى

(باشى ۱۰ نچى نومورە)

اصول جديده : اصول قديمه . روسلر
بونلرغە نيچك قاريلر ؟ روسلر ايچون
قايموسى خيبرليره ك . آخري نى بولور ؟

فزاندهغى نارودنى اوچيلشچە ديريكتور
لرينك اسبيز دنده ، تانارلر آزه سنده اصول
جديده طارالوب يئكى مکتبلىر آچيل باشلاودن
بعث ايتوچى نك بريسى سوزينه دوام ايدوب
ديپور :

« مسلمانلر آره سينه اصول جديده طارالا
باشلاغاچ بونلر نك روحانيلىرى ايكى گە آيرلدى
برى ترقىپورلر ، ايكنچىسى معافظه كارلر
ايدى . ترقىپورلر برچوق يئكى اثرلر بازوب
مطبوعات واسطه سيله اوز فكرلرن قوتلار گە
وقاره خلقده يرلشمش اولان معناسز تعصبلىرى
بترر گە طريشديلر . معافظه كارلر ايسه بو
اصول جديده نك دين گە خلاف اولديغنى اثبات
ايتار گە ماناشالر ايدى . حاضرندە ترقىپور
مسلمانلر نك مخصوص جمعيتلىرى ، غزته لرى
وكتبخانه لرى واردر .

اصول قديم طرفدارلرى اوزلرينك
مدرسه لرنك امام ودين معلملىرى يتشدرلر ، بونلرغە
درسنى عربچە اوقوتلر و بونلرنك بتون احاطه
علميه لرى عرب تىلى ودين قاعده لرندين عبارت
اولوب ، شول نرسه لردە تعصيل كمالات ايچون
بونلرنك غايه ۶ خياللىرى بغارار ، سمرقند ،

كلور ؟ حالبوكه اسلام نظرندە بيوك ، كوچك ،
دولتلى ، فقير ، پادشاه گداچملسى بدر - مساويدر ،
بويله اولدقده بزه بوامرنه دن تكلين اولنور ؟
بو كى اصلسز اعتقادلر ك امرلر ك تاثيريله
دگلميدر كه ظالم مامورلره هر نه ديورسه
بوين ايگوب تسليم اولنور ؟ اسلامه بهتان
اولان بو كى سوزلر ك تعليملر ك نتيجه سى
دگلميدر كه اك احمق جاهل بر آخوند هر نه
بيورسه بلى بلى ديوب كور كورينه قبول
ايدلور . حق ايله باطلى فرق ايتمه گە اوزمزه
گى قوه آرانلمبور ، اولورلار ، دولتو آغانه
بيورسه اطاعتى واجب بيلنور كه دنباده بوندىن
آرتق حيوانى بر طبيعت ، بوندىن آرتوق آلچاق
لق اوله بيازم . ظالم يالگز او دگلدركه
اوز گله ره اذيت ويرر ، بلكه ظالمگك اك
بيوكى مظلومغى قبول ايتمك ، بيوكلره
حيوانچه اطاعت ايدوب ظلمك آرتمه سنه سبب
اولمقدر . بعض آخوندلر ديپورلر : امام
حسين رضى الله عنه مظلوم اولمشدر ، حالبوكه
بوسوز امامك حقنده بيوك بهتان وحقارتدر .
حضرت امام اگر مظلومغى قبول ايتسه ايدى
هيچ بو او كى صورت مردانه ده شهيد اولمزدى .
بو سوزلر مدن عمو ميتله اطاعتى قبول ايتمدم
ظن ايدلمسون ! خير بالعكس رضاء حق
وموافقت شريعت ايچون اطاعت انسان لغك
اك برنچى صفتيدر ، فضيلتى در .

(آخري وار)

حيات غزته سندن مترجم :

محمد نجيب توننارى

مەدنىيەتتە توغرى بىرىشى ئادىم ئاتلاۋىرى
ۋە شۇنىڭ بىلەن بىرلىك ، روس غراژدانلىقىنىڭ
باشلانغۇچى دىيىپ قارارغە تېۋىش توغلىمى ؟»

نطقىنى سوبلاۋچى خىطىب نىڭ فىكرىنە
بىنا : مىسلىمانلارنىڭ مەكتىپلىرى اصلاح ايدىلۇپ ،
ئەندە فىكر آچاق نىرسەلر اوقلۇۋى بونلردە
ملىت حىسىنىڭ اوبغانوۋىنە سىبب اولەچقىدر .
شولاي بولسەدە باوروپا مەدنىيەتتە ، روس
غراژدانلىغىنە يقىنلاشور اىچون ايسكى مىدرسەلر
گە قاراغاندە ملتچى لك آزاراق مانع وگرچە
ايلانچ يول بىلە بولسە دە مىلى مەكتىپلر وملى
فىكلر آخىرنە بىر وقت كىلۇپ ، مىسلىمانلارنى
مەدنىت دىئاسىپنە ، روس غراژدانلىغىنە كىرتە
چىكىر ، اما ايسكى مىدرسەلردىن بونى كوتارگە
اصلا امكان يوق ايدى .

آ . ن . دىرېۋىتسكى اسىندە بىر خىطىب
بىر آز باشقە راق فىكر دە بولۇنا . بونىڭ دىدېگىنە
كۆرە : گرچە اصول قىدىم مىسلىمانلارنى روس
مەشىنىتىدىن ، روس مەدنىيەتتىن آبروم باشاسە
لردە روسلر بىلەن بىك طىنچ طورە لىر ايدى .
اما بىگىلرنىڭ كىلەچكە نىچەك بولاقچىلىرىنى
كۆرساتە طورغان بىعض علامتلىر حاضر كۆز
آلدىندە . بو بىكى اصولچىلارنىڭ ئاثيرى اولارق ،
مىسلىمانلر آراسىندە آستىرتىن حاضر وك بىعض
ھىركىتلر بولۇپ طورە . خىصوصا صوتقى نىۋىنى
اسىپىزدى مىسلىمانلارنىڭ يالىگىز ضىيالىلار بىنە غنە
دىگىل ، بىلكە توبان صىنفلر بىنە دە بايتاق ئاثير
ايتىدى . ايسكى اصول مىسلىمان مىدرسە لىرىنى
اساسىدىن اصلاح ايتوفىكرى نىۋىنى اسىپىزدىن
صوك دىخىدە نغراق قونلاندى .

دىرېۋىتسكى نىڭ آڭلاۋىنە بنا ، ايسكى
مىدرسەلرنى اصلاح ايتوفىكرى بوندىن ھىبارتلىر :

ئاشكىند ومىصرغە باروايدى . مىصرغە بارغانلارنى
بىر درجە توسىب افكار ايدوب ، بىگىلراق نىرسەلر
ايشىدوب قايتسەلردە تركىستان بىغىزاراغە
بارغانلارنى بىك ايسكى فىكرلى ومىتەصىب بولۇپ
قايتالر وبونلارنىڭ ھىرچە نىل ودىن قاعدەلردىن
باشقە بىر نىرسە بىلماۋالارى ، احوال ھالىدىن
بى خىبر وطار فىكرلى بولۇلارى روس طرفىدىن
كىلىگان ھىر نىرسە گە دىشمن ونفرت كۆزى بىلە
قارولرىنە سىبب بولا ايدى .

ئانارلارنىڭ بۇدرجەدە اوز باشلىرىنە آيرىلۇپ
مەدنىت ومعارىفىدىن چىقىدە قالولرىنە سىبب اوزلارنىڭ
ايسكى مىدرسەلرنە گى اصول تەصىبلىرىدىر .
چونكى بونلر قاشىندە اسلامغە متعلق واسلاملر
طرفىدىن بولغان ھىر نىرسە بىغىشى ومقدس ،
اما روسلر طرفىدىن بولغان ھىر نىرسە مكرۋە ،
منفور وھىرام ايدى .

ھازىرندە بو ايسكى مىدرسە اصول تەصىب
لرى چورۇب طارالارغە باشلامىدىر . گرچە
ايسكى مىدرسەلر ھىر نە قىدر اوزلارنىڭ مىدرسە
لرىنى بىگىلرنىڭ نفوذ و ئاثيرىدىن صاقلارغە
طرىشسەلردە بىتونلاي قارشو طورە آلمىلر ،
بىكىلىق ايسكى مىدرسەلرگە دە كىرگە باشلادى .
چونكى ايسكىلر اولە طورەلر ، انلارنىڭ اورتلىرىنە
بىكى فىكرلى ، بىكى مىسلىكى كىشىلر اوطورە .
مونه شونىڭ اىچوندى بىر روسلر اىچون غابت
مەھم بىر مىسئىل قوزغالا : - بىر روسلر مىسلىمان
لردە غى بو بىكى ھىركىت كە نى كۆز بولن قارار
غە كىرەك ؟ بۇنىڭ اىچون قاىۋوسى خىرلىرىك ؟
دىن مىدرسەلردە ايسكى اصول بىلەن اوقتو
لر بىمى ؟ ياكە مىسلىمان مەكتىپلىرىنىڭ بىكى اصول
بىلەن ترقى ايتولمى ؟ بو بىكى اصول مەكتىپ
لرنىڭ ترقى ايتولرىنە مىسلىمانلارنىڭ باوروپا

بېردىلەر ، بو مېسيونېرلار ايشيدىر ، حكومت مسلمانلارنىڭ دىنلار يېنە تېما كېچى بولا ، حتى قزاننىڭ بىر نېپو غرافىيە سىندە قرآن نىڭ اوزىدە روسچە حرفلەر بىرلەن باصېلە اېكان دېيە ، فارە وپراستوى خلقنى قوزغاتدىلەر . اڭ شەب بىرى اورنپورغ اوچىبىنى اوقروغىدە اولمىق اوزرە روسىيە نىڭ بتون . شىرقى گوبىرنالرنىدە غى مسلمانلار آرسىندە طنچى سىزلىق وھېجان باشلا ندى ، خالق طولقون شىكىللى حركەت كە كېلدى و آخرىدە داخلىيە مېنىستىرىدە مسلمانلارنىڭ بوھېجان لىرىنى اعتبار ايدوب ، دقت كە آلورغە مجبور اولدى . يىڭى اصولچى ترقىپورور مسلمانلار اوزلارنىڭ بو كېى معاملەلرى ايلە مسلمانلار آره سىندە ، روس حا كېمىتنە مخالف يىڭى بىر فكر اورنلاشدرماقچى بولالار .

دېريۇبىتسكى اوزىنىڭ سى - ووزىدە دوام ايدوب دېيەدر : - ملىت مسئلەسىنە كلەچك اولسەق ، مسلمان مەكتەپلەرنىدە ملىت فكرىنىڭ انتشارى ، سى - وئىرق بولسە دە آخرىدە بىر وقت ، آنلارنىڭ عەدوم روس مەنىتى ايلە يقىنلاشولرىنە سەبب بولور ، دېيە اميد ايتو بېلىم طوغىرى بولوب بىشارمى اېكان ؟ بىز بوئارغە پولاكلاردىن عبرت آلورغە مەكەن ، بونىڭ مەئالى بولسە دە بار . پولاك مەنچىلەرى طرفىدىن ترقى ايتىدىرىلە طورغان پولاك مەكتەپلەرى پولاكلار ايلە روسلارنىڭ يقىنلاشولرىنە خىدمەت ايتە دېمەك مەمەنچىلەر ؟

يىڭى اصول تاتار مەكتەپلەرى يىڭى فكرلى كىشىلەر پىشىدەر . بونلارنى بىر بىر سېنە جىوب پابىشدرە طورغان فكر ملىت فكرىدەر . بونلار تركى تېلىنى نېگزايدەرك روسىيە دە اسلام دېنىدە بولغان تاتار ، فرغىز ، باشقىدەر ، سارت ،

مسلمان ضىبالىلارنىڭ بىر قىسمى ايسكى مەدرسە لەرگە يىڭى فنلار و دىنيا علملىرى كرتەب ھەم پروگرام و تىرتىپلەر قوبوب بونلارنى روسلارنىڭ اورتە مەكتەپلەرى درجە سېنە مەدرما كېچى و مسلمان ايتدائى مەكتەپلەرنىدە اوقتور اېچىون بونلاردىن مەعلملەر پىشدرما كېچى بولالار . و مەدرسە لىرىنى شولاي اوزگار تەب ، حاضرگى ناچار مسلمان ايتدائى مەكتەپلەرىنى تامامەلە اصلاح ايتارگە مەقتدر مەعلملەر پىشدرىرگە خىيال ايتە لەر ، بونلارنىڭ فكرلەرىنە بنا ، اگر بولاش بولا قالسە حاضرگى بىر نرسە گە دە پارامى طورغان مسلمان ايتدائى مەكتەپلەرنىڭ اسىپدە قالاچق توگل ، ھەمدە بو مەكتەپلەر تدرىجە مسلمان روھانىلارنىڭ نفوذلەرنىدە قوتولە چق و دەھا طوغرىسى اصول قەدىم ملالارى اوزلارنىڭ ايتدائى مەكتەپلەرىنى ترقىپورور اصول جەدىقە مسلمانلەرىنە قالدروب مېداندىن چىگىلورگە اوزلارنى شوئگا ايارىرگە مجبور اولە چقىلردەر . درست ، حاضرگە ئىلى بو يىڭى اصولچىلەر آز اولوب ، بتونسى بىر گروھ خلقدر . مسلمان لارنىڭ اڭ كوبسى اولگىچە اوزلارنىڭ جەھالت و تەعصبلىرىدە دوام ايتە لەر . لىكن شونسى وارگە : بو يىڭى اصولچىلەر اوزلەرىنە حاجت و قندە شول خلقنىڭ اصل جەھالت و تەعصبى ايلە فائىدەلەنوب بونلارنى شاولاتالار . مثال اېچون بىراققە بارىرغە حاجت يوق : ۳۱ مارت پىراو پىلاسى كوز آلدەمزدە ۱ بو خصوصە مسلمانلار آرسىندە بولغان حركەتنى يىڭى اصولچى تاتارلار صنعى صورتدە مېدانقە كىتىردىلەر .

مسلمان مەكتەپلەرنىدە عرب حروفاتى ايلە بىرلىك دە روسچە حرفلەردە استعمال اولنورغە پارىدەر دېگان سوزگە ، ئىللە نېندىلى مەنلەر

ياپونىيادە

مكتىبلر و شاگردلر

ياپونىيانىڭ آوروپاچە قويلغان مكتىبلرى كىچىك گەنە آچلا باشلامش ايسەلر دە ئونلاپ توگىل ساعتلاپ ترقى ايتە دىيوراكدر. صوغش وقتىدە بىر آزغىنە طوقتالوب طورغان اوقو اشى حاضر دە كوندىن كون آلفە كىتىمكە در.

ياپونىيادە فارە خلق ايچون سالنغان «خلق مكتىبلرى» نە ابرلر وقز بالالار بىر گە اوقىلر. اوقو مدتى ايلك بو مكتىبلر دە دورنار يىل ايدى حاضرندە ۶ يىل ايتولمىشدر. اوللر دە آلتىشار يىل اوقىلر.

بو مكتىبلرنىڭ مصرفى هم ادارەسى حكومت، محلى ادارەلر هم خصوصى جىمىئىلر قولندە بولوب كوبرەگى محلى ادارەلر يعنى زىمىستوالر، غراد سكوى دومالر آقچە سىنە ياشىلر. بو مكتىبلردىن حكومت ادارە سىنە اولانلرى (؟) دانە و اوقو چىسى دە ۱۳۰ بىك چاماسىندە در. محلى ادارەلر قولندە - ۱۲۷۱۴۵ ، مكنتب اولوب اوقوچىلرى ۷۶۳ ، ۳۰۳ ، ۵ دانە در. خصوصى مكتىبلر ۹۵۹ اولوب اوقوچىلرى ۴۳۱۶۵ در. بو مكتىبلر گە باشقە صوفر بالالر ايچون مخصوص خزىنە آقچە سىنە آچلغان ۳۰ كشىلك بىر مكنتب گە و خصوصى ۲۴ مكنتب بولوب اوقوچىلرى بىر بىك مقدارندە در. صوفرلر ايچون فرق عدد مقدارندە ماسساز مكنتبلىرى بولوب بىك بار منن آرتق اوقوچىلرى بار در.

تركىمن ، آذربايجان ، اوزبىك كىبى تورلى خىلقلرنىڭ بارسىنىدە بىر فلاغ آستىنە جىوب بىرلىشدر ما كچى بولالر وشونك ايچوندە عمومى ادبى تركى تىلى طاراتورغە طرىشەلر و عثمانلى تركلرنىڭ تىللىرىنى اوگرەنەلر. نىژى دە عمومى مسلمان اسپىزدندە ، مسلمان مكتىبلرىنە ترك تىلى نىڭ مچبورى درسلىر آرسىنە كرتلووى بوشقە توگىلر. ناتارلرنىڭ پولاكلرنى مثال طوتوب تىل واسطە سىل بىرلىشەرك ، حاضرندە روسىيە نىڭ غرىبندەگى پولاك ملتى شىكىللى ، بونلرنىڭ روسىيە نىڭ شىرقندە روسىيە چا كەپتەنە دشمن بىر ملت وجودكە كىتورلرىنى ايسابلاما سىكە ممكىن توگىلر . مونه اوشبو نرسەلر دقت گە آلتىغاندە ، مسلمان مكتىبلرىنە نە طرىقچە يولغە قويلوارىنە حكومت نىقطة نىظردىن آز اهمىتى نرسە دىب كىنە قارارغە يارامى؛ بالعكس ، بونلرغە زور اهمىت بىررگە و مسلمان تاتارلر آرسىندە مكنتب مسئلسىندە اوشبو اوج سؤالغە آچىق و تطىبقانلى جواب حاضرل بول طوتارغە تىوشدر :

- (۱) تاتار مدرسەلىرى يانندەغى روسكى فلاصلرنى نىشلانترگە كىرەك ؟
- (۲) بىز تاتارلرنىڭ دىنى مدرسەلرىنە و معارف مكتىبلرىنە نى كوز بىرلن قارارغە تىوش ؟
- (۳) روس و تاتارچە حكومت مكتىبلرىنى نىچكىك تىشكىل ايتارگە كىرەك ؟

(آخرى وار .)

« ف . ك . »

غيمنازيه لار

ايرلر غيمنازيه سي حكومت طرفندن
 آچلغانى ۲، او قوچيلرى - ۳۰۰ دن آرتراق .
 شهر غيمنازيه لرى - ۲۲۶ بولوب او قوچيلرى
 ۹۰ بياك گه ياقندر . خصوصى غيمنازيه لار
 ۴۳ بولوب او قوچيلرى ۱۷، ۴۲۳ عدددر .
 قزلر ايچون حكومت طرفندن سالونمش
 بر غاينده زور غيمنازيه بولوب او قوچى قزلرنىڭ
 حسابى ۳۵۰۰ عدددر .
 قزلر ايچون شهر غيمنازيه لرى ۸۸ عدد او قو
 چيلرى ۳۰،۰۰۰ عدد مقدارندهدر . خصوصى
 غيمنازيه لار ۱۱ و او قوچيلرى ۳۵۰۰ چاماسندهدر .

عالى مکتبلر

عالى مکتبلر (روسلرنىڭ اورتا مکتبلرى
 ايله اونىۋېرستيتلرى آراسندهغى مکتب) حكو
 مت طرفندن آچلغانى ۷ بولوب او قوچيلرى
 ۵۰۰۰ در . غويېر نىسكىلر ۶۶، او قوچيلرى
 ۲۰۰۰۰ مقدارندهدر . قزلر ايچون حكومت
 طرفندن سالانغان بر عالى مکتب بولوب او قو
 چيلرى ۳۶۰ در .

دارالمعلمين و دارالمعلمات لار

معلم ومعلمه لار حاضرلى طورغان پيداغوغيه
 فورسلرى اير و خانونلر ايچون بر گه بولوب
 بارسيده خزينه آقچه سينه طوتولالار .

اونىۋېرستيتلر

مكمل اور و پاچه قويلغان اونىۋېرستيتلرى
 ۲ دانه اولوب ۶۰۰۰ گه ياقين استودېنتلرى بار .
 بو اونىۋېرستيتلرنىڭ يديشار فا كولتيت لرى
 بولوب هر فا كولتيت باشقه باشقه شهردهدر .
 بونىڭ اوستينه ياگاندى ۴ اونىۋېرستيت آچماقچى
 بولالار .

برگنه تورلى علم و هنر گه مخصوص بولغان
 بيوك مکتبلر ۸ دانه بولوب ۴۵۰۰ استودېنتلرى
 بار . بونلرى حكومت مکتبلرى . شهر آقچه سينه
 ياشى طورغان ينه ۳ مکتب بولوب ۱،۵۰۰ استو
 دېنتلرى باردر .

سودا مکتبلرى پاپونباده آبروچه معنير
 اولوب، آقچه بيك كوب طوتولا طورغان مکتب
 لردندر . بونده او قنو جهتلرى بيك مكملىر .
 بونلرنىڭ خزينه آقچه سينه ياشى طورغانلرى
 ۱۲ عدد اولوب او قوچيلرى ۴۰۰۰ دن آرتراق .
 ولايت و شهر اداره لرى طرفندن آچلغانلرى
 ۳۰۰۰ چاماسنده بولوب او قوچيلرى ۱۵۰،۰۰۰
 مقدارندهدر .

خصوصى مکتبلر ۳۵۰ اولوب او قوچيلرى
 ۱۱ بېگدىن آرتراقدر . بو مکتبلر گه معلملر
 حاضرلى طورغان ينه ۳ دانه حكومت مکتبى
 بولوب ۲۰۰ گه ياقين او قوچيلرى بار . بونلرغە
 باشقه تورلى اس-مهده و تورلى هنر و صناعت گه
 مخصوص تعين ايتولكان مکتبلر بولوب بونلرنىڭ
 شهر اداره لرى قولندهغيسى ۸۰۰ عدد و او قو
 چيلرى ۲۶۰۰۰ دن آرتراقدر . خصوصى مکتب
 لار ايسه ۱۳۰۰ تيره سنده و او قوچيلرى ۱۰۰۰۰۰۰
 دن آرتراقدر .

حربيه مکتبلرى، فلوت مکتبلرى فاديتسكى
 فورپوسلر بو حسابدىن طلشدهدر .

بولنده حكومتلىرى فارشو كېلمادى . بلكه حكومت اوزى خلقنى آچارغە طرشدى . بو عەومى كوتارلۇدە ، بو خلقنىڭ اوبانۇندە حكومت وخلق قولغە قول باروب انك زور باى وانك فقير ياپون دە اوز طرفىدىن بولاشلق ايندىلار . شوكتار كورە دە ياپونلار كرك صوغشده و كرك اوقو بولنده شول قدر سعى وغيرت كوستردى . حاضرگى كونده ياپونىيادە فينانسۇيس كوربىزى (مال وكسب جھتىدىن حالسزلانگان وقت) . اما اول هماندە اشنى طوقناتى . اشلى ، اوقى ، قوراللانۇنى كوندن كون آرتدە . بحر محيط كېپىردە بر مملكت فلوتىنە غنە توگل بلكه بتون دنيا فلوتىنە فارشى طورلىق فلوت حاضرلى ، نېندىگنە جھتىدىن بولسەدە آنلر باشقەلردن آرتدە طورغە تلامىلر ، خورلانەلر . نېندىگنە مشقت كورر بولسەلردە اوزلرېنك مقصودلرېنە ايرىشى طوقتالمىلر .

شوكتار كورەدە آنلر قانلى صوغش قىرندە يىگدىلر مەم علم ومعرفت قىرندە دە يىگەچكلر . ياپونلرغە بر يوزندە بوغالماز ايچون آوروپا آياق آستوندە ايزلماز ايچون باشقە بولدە يوق ؛ شوكتار كورە آنلراوقىلر مەم اوقو يەچقلر .

۰۲ - يارف .

ياپون بالالرى اوزاقمو اوقتلور ؟

خلق مکتبلىرىدە بالالرنىڭ پېل اوقغانون يازغان اېدىك . غېمنازىيە وانىۋىر يىستىلردە دە آلنىشار پېل اوقىلر .

ياپون ياشلرېنە اشلر بېك كوبر آورو پالوردن قالوشماز بلكه آنلردن اوزارغە كرك اولدىغى ايچون آوروپا مدىنىتى ايله آشنا اولورغە و آوروپا فنلرېنى بېلورگە كرك . بونك اوستېنە اوزلرېنك مىلى اشلرېنى دە آرتقە فالدرمى بر تېگىز آلوب بارغە كرك . ياپون ياشلرېنە بر مېنوت وقتنى اورنسىز صرف ايتارگە و ضايغ ابلرگە طوغرى كېلمى . ياپون بالاسى تونى كونى ديوراك مشغول . ياپون خلقىنك بو طرشلغېنە ، بو قدر ثباتلىغىنە بتون آوروپا حېران فالادر . ياپونلر نېچوك بولسەدە اوستلرېنە آلغان بورچلرېنى ارنارگە وباشلاغان اشلرېنى اوچېنە پتكررگە غېرت ايتەلر . ياشلرگە بو قدر طرشلق البته آرزانغە نوشمى ، كوچسىز رەك وبرمشاغېراق يىگنلر هلاك بولالر . چاخونكە گە مېتلا اولالر وعقلدىن دە چقالر .

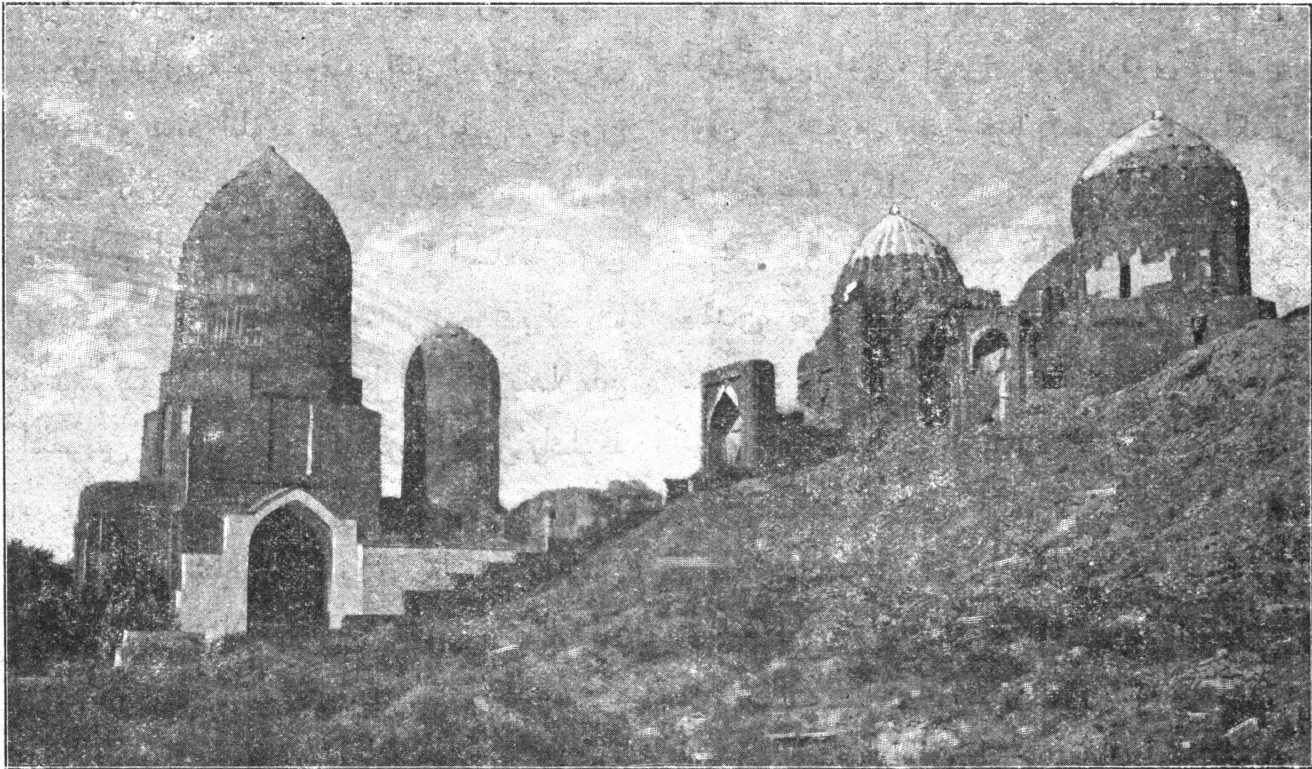
ياپون استودېنتلرېنك حالېنە يىخشى آشنا بر پرافېسور يازادر : « ياپونلرېنى كوب اشلرگە تارىخ اوزى اوپراتكان . آنلر اشكە شول قدر كونگانلر آرونك نرسە ايدىكىنى بلىلر . بونك اوستېنە اوزلرېنە حسن ظنلرى كامل بولغانغە كورە كوچلرى پتماسلك اشلرگەدە طونونالر . بوندى وقتلردە طېبعى حالدىن چقالر » .

ياپون خلقىنك ترقى ، تمدن واوقو

ترکستان ولايتى

رسول الله عم زاده سى قثم بن عباس قبرى
صناعت ايل يغاچدن ايشلانكان ريشونكه ايچند
باغلى قپوسى ۱۰ سنه ده بر آچيله ايكان . بو
حجره نك اوڭ طرفنده ايركن بر زائنده،
(۵سويام بولور) بى بيوك وديگرى كچوك قولده
خانلر زمانندن قالغان قول ايله باز لغان ايكى

«شورا» نك ۶ نچى و ۷نچى نومبرلرندە
ترکستان ولايتندە آثار قديمه دن اولان ايسكى
بنالر حقندە يازوب، كله چكده عمارتلر نك
رسملرينى يباررگه، ممكن قدر تاريخلرينى
هم يازارغه وعده قيلغان ايدك. لکن ناسفدر
كه بوڭا هائدمعلومات ويازلغان ماتريياللرمز

سمرقندده «شاه زند» مسجدى تاريخندە بنا اولنمشدر.

كلام شريف بار. بيوگى ريشونكه ايچندە
اولوب، كچوگى طشقى طرفده .
(شاه زنده) مسجدندە كورنوب طورغان
بيوك قپو اولگى عمارت، اصل مسجددر. قپو
يانندن نردبان (باسقچ) ايله طاوغه قدر
يوغارى آشلقى عمارتلر، صوگره بنا قيلنغان

غايب اولديغندن تاريخلرينى مفصل يازمه آلما-
ديغم ايچون معذورم. اڭ اهميتلى رسملر،
نوبتى ايله محترم «شورا» ده درج ايدلنسه
كرك .
بو مسجدنك ايچندە آقساق تيمرگه يقين
كشيلرنك تربهلر اولوب، اڭ ايچكارى حجرهده

كېي خر . . . لارنىڭ عبادت خانەلرى نىڭزىنە،
باشقىلرىنە سالنوب آياق آستىدە ئالاقىلردىر.
تېئىبە : تركستان ولايتىنە خوصوصا : سىمىقند
شەرىنە سىياھت ، زىيارت اېھون كېلوچى
ذاتلرغە ؛ شاھ زىندە مسجدىنى و ذكر ايتىدىكىمىز
مزارستانىنى وقىدىمىكى مەھار بو كوندە منقەرض
اولغان « افراسياب » شەرىنى دە زىيارت قىلو
لرېن توصبە ايدە مز . احتمالكە بەھض ذاتلر
شەھر اېچىندا كى عمارتلرنى كوردېكىندىن صولك
بىدى دېھ كىتارلار ، چونكە « شاھ زىندە » مسجدى
بو كوندە خراب اولغان « بېبى خانم » مدرسە
سندىن چارك چافرم چىندە ، بىر بىوك باغچەنىڭ
آرتىدە يار بوپىندە در .

سىمىقند شەرىندە كى ايسكى عمارت
« خواجه احرار » مسجدى اولوب شەردىن
تەخمىنا اوچ - دورت چاقروم پراقتىدە اولنور .
زىيارت اېھون كېلوچى مسلمانلر شەھر اورتاسىنىڭ
« رېگستاندە » مدرسەلرگە دوشسەلر ، جەھەلردە
ترقى طرفدارى ومساقر پەرور شاگردلر
طرفىدىن قارشو آلنە چىقلىرى شېھە سىزدىر .

عموما تركستان ولايتىدا كى مسلمانلر
مساقر پەرورلردىر . شونىڭ اېھون نومبىرلرگە
توشارگە احتىياج دە يوق ھەم مسلمان نومبىرلرى
دە يوقىدىر . شاگردلردىن بو بنالر حقىدە
تېوشلى معلومات آلا بىلورلر . نىز كىتارلك
كىمىسە لىر اشبالرنى چاى خانەلرگە قوبىسەلردە
بونداغى مسلمانلر اناپلى خىلقلر ؛ بوھالو خوفى
يوقىدىر . « احمدجان بىكتىمىروف »

نردباندىن بوغارى آشقاندا ، اوڭ طرفدە كور
نوب طورغان طار بېتىندە قىرلىكدە كى مەھر
ناشلىرى يالتراب يانمىقدەلر . بو طرف احاطەلى
بولغانغە قىرلردە (نچە قىرسىز دىگىلر . قىرلرنىڭ
قىرسىز بىرلىرى ؛ بوغارى آشقاندا صول طرف
كى بوغارى قوپول (منارە) آرتىدە ھەم صول
طرفىدىن توشكانىدە (جىوان ، پىچان بازارى)
بولونلىقدە در . بو بىرلر بىوك مزارستان اولدىغىنە
مەھر ناشلردىن ، پىك كوزل يونولوب خىط
كوفى ، عربى العبارە درست املا ايلە يازلغان
قىر ناشلىرى دلالت ايتە در . پارومى بىرگە
باتقان بەھضىلرى پىك آز كورنوب وبەھضىلرى
بىر دىگرى اوستىدە بى ترتىب يانمىقدە لىر
(بو ناشلر بىزدا كى كېي بوپىغە او طرنىلېچە
پلېتە كېي قىرنىڭ بوپىنە يانقزوب سالنغانلر) .
شونىڭ اېھون اېكى - اوچ آر شىنلر مەقدارى
بىلكە زىادە لرى دە وار .

بو بىوك مېدانلى گورستانداغى ناشلرنى
بوپىلە آيانچ حالىدە آچىلوب باتقان قىرلرنى
كورگان عقلى سلامت وملىت ھىسى بىولغان
ذاتلر گوبىا دىئادە بىر تريك انسان يوقىدىر دېھ
خىيال قىلوب ، البىنە كوزلردىن آچىغ باشلىرى
انچو كېي توگراب بو اونوتلمىش قورى سوبىا -
كلردە ھەم نادلى جانلر بولغاننى بىلور ايدى .
مىلتنى آياب كىندىسەنە كلە چىك كونلرنى ملاحظە
قىلوب ، شېھە سىز اعتبارغە آلورلر ھىچ اولماسە
بو مزارستاننى احاطە قىلورغە غىبىرت ھىمتنى
صرف ايدىلرلر ايدى . . . يوقىسە بو قىر
ناشلىرى شىكسىز نىز زماندە قوم آستىدە
بوھالوب قالورلر پا كە فزانداغى قىر ناشلىرى

اشعار :

مسلك ايچون .

جانگى وىرسود پىكك يولندە گرانسان ايسە كڭ
 طورما بوزندان ايچندە عاشق بستان ايسە كڭ
 طورما اي موگلى موگايوب سوگانوڭ ايلينە وار!
 قاوشو سومك دواسى، وار قاوش سوگان ايسە كڭ
 آلدانوب قالە قوياشنىڭ سوداغى شەلە سينە
 باش كوناروب چن قوياشقا باق اگردى روح ايسە كڭ
 ياكفراپ كىلگان طاوش كيدرماس سندن سنى
 اول اوزگىندە چقاچقدر اگەر قالقان ايسە كڭ
 طوغدى كون شمدى بازارچىلر ايلە طولدى بازار
 سندن اوبقودن طوروب چق شوندە بازاركان ايسە كڭ
 اولما غافل غىربىلر مال سالماسون دكانگە . . .
 تىز چقار آقتار مالكنى صاحب دكان ايسە كڭ
 آولاغانچى آوچىلر اوزگىنى، سن آولا اوزكڭ!
 ماچىلىق ايدىر سكا عالم اگەر صىچقان ايسە كڭ
 ايلبور مەدرەك دعواسنى اغيار سكا
 باقما ھىچ برصنعى ياشكە طالب درمان ايسە كڭ
 تاماغى طوق اولسە توبە ايلبور ىرتقىچىلر . . .
 بويالاندر اولما غافل كتودن چوپان ايسە كڭ
 سانما چن، بارى تكلقدر ايشى . . . كڭ
 تجربە مەكەن بونى گر طبعكى بوزغان ايسە كڭ
 ايشە قدرت ىنەمكەدە باعث توفىق دىلر
 بس عجب ايرماز نصوحى توبە نابماغان ايسە كڭ
 قويلر كڭ زور بايرامىدر بورىنك مانم كونى . . .
 اولما غافل سندن بوندىن! سوزنى آڭلاغان ايسە كڭ
 كوربلا، محنت وقابغو، سن بوكون مسلك ايچون!
 اوغلوڭا بايرام اولور يارىن، بوكون قربان ايسە كڭ
 اي صبى! مانم كونندە ايلەشكڭ شادىلق
 ايمدى مانم ايلە كىل! بوكون بلوغ تابقان ايسە كڭ
 شول سنى آلدار ايچون وىرلىگان اوينلرنى قوى!
 وار آناڭ قىربىنە آغلا! حالكنى بىلگان ايسە كڭ .

معلم : محمدصلاخ

بىرسكى اوياز «ساوش باش»، اولندە.

بنم گوزلم

بوكونگاچه نوسن سالوب ، سر وبرمادی ،
 كونچيلك هر اميدنى بلدرمادی
 ابر يوره كى برله چداب ، چداب باقدم
 بوتون دنيا كوگلم اوتن سوندرمادی

طبيعت كوب گوزلنى بار اتقاندر
 كوب ابرلر گوزل ايچون جان اتقاندر .
 دنيا ده موندای بولماس ديواويات ،
 شولايدده مونداینى آزار اتقاندر :

سوز سويله سه جانگه بر جان ويرر
 بوزن آچسه جنندن نشان ويرر
 اوند امای يورگانیده مک حکمتلى
 اولسکه روح ، ترککه عرفان ويرر .

وجودن تعریف ايچون سوز ناهامدم
 دنيا داغى هيچ بر شينى اوخشاتمادم
 علمم آز ، کورگانم آز بولغاندانصوگ
 کرشورگه (سوزنگ راستى) هيچ باثمادم

چونکه اول ، برمعا عقل يتماس
 بر کورنسه ابد اويدان کيتماس
 گاه اوبالچاق ، گاه وقت جسارنلى
 سويگانن ، سويگانن هيچ بلدرنماس .

کوز سالسه سبنى تمام سبزوب آلور
 مک تورلى رموز ابلن کرفک سالور
 ايرنماس ، آبدراماس بولان نابوب
 آدلاقدا « دوستم ! ، ديوب كوگل آلور

بولغانده ، آنک ايچون بر تبسم ،
 يورکداگى ليلده و ، يا تند اگى « چم »
 يتارلك عبارده در ، سبزوب آلا
 بولدرالى يا شرمه ده سرمنى اچم

توحيد. حيات. اسلام

(باشى ۱۱ نچى نومبرده)

فضائل فطريه

طهارت . — نوع انسانك فضائل نوعيه سندن برى ده طهارتدر . معلومدر كه حق تعالى كره ارضنك سطحنى انسان ايل . مكرم قيلمشدر . كره ارضده ارلان معادن ، نباتات ، حيوانات ، عالملى آراسنده نوع انسان صورنا و معنا سرفراز و بلند صورتده خلق بولنمشدر .

نوع انسان مادتا احسن تقويم اوزرينه خلق اولندى . قامتى عمودى اولنوب بوصفت آكا مخصوص بولدى . حق تعالى دن آكا عقل احسان قيلندى . معقولات و مسهوعاتنى تفهيم ايچون قوه نطقيه و يرلدى . بناء عليه كرك نباتات و كرك ديگر حيوانات عالملى دن احوال نشر يجهسى ايچنده انسانك احوال تشر يجهسى آرنقچه عجائب و لطائف حكمتلى حاويدر كه اوشبو شرافت و فضائل باشقه لر دن كورلماز ، حياتى دغى فضائله مربوطدر .

نوع انسان ماديت جهتندن بويل ايكان معنويت جهتندن دغى افضلدر . چونكه انسانك روحى امر ربانيدر كه : اولر وحنك عالمده تجليسى البته لطافت و نظافت اقتضاء ايدر . نجلى اينديكى — مادهسى غايت لطيف و نظيف بولنمقى لازم كلور . همده ماديت عالمنده اولان فاذورات و نجاسات و هبائتندن

پاك بولنمقى اقتضاء ايدر . بناء عليه طهارت و نظافت انسان ايچون اك لازم اولان فضائل و خصائص فطريه دن اولنور . انسانك اصل فطرتى بويله پاك اولنوب خلق اولنمش ايدى . شونك ايچون بر آدمك بدنى نجاست ايله بوبالسه و ياكه شهوت استلاء قيلسه نفسى منقبض و قلبى مزنك اوله چغينه فطرت سليبه شهادت و يرر . اگر انسان ظاهر بدننى پاك قياور بولسه شول حاله انقباض و حزنى كيدوب وجودى دغى منبسط اولوب قابى منشرح اولور . بو حالده ظاهر بدننىك طهارتى باطنه تاثير و يروب ملاء الاعلى و ملكوت عالملى بر جزئى مناسبت پيدا ايدر . دقت ايدنزلر طهارتنك معنويت جهتندن اولان فائده سنه ! . حاله بوكه نظافت صحت جهتندن هم انسان ايچون عين فائده در . بناء عليه طهارت بدن طهارت مكان ، طهارت البسه ، طهارت اطعمه و اشربه ، جملهسى انسانك منافع فطريه سندن اولندى . اوشبونك ايچون قرآن عظيم الشان نام كيد اوزرنده طهارت ايل تو صبه ايدر .

عبادات . — بو فضليت دغى انسانك فضائل فطريه و فرائض خلقيه سندن . كائيات ايچنده اولانار جملهسى بر خدا نك مخلوقى و هر بر مخلوق بر خدا دن مستفاد و مستعار و هر وقت بر خداغه محتاج بواوب طور دقلرى معلومدر . جمله وجودار خدا دن اولوب بزم دغى وجودمز و كرك نفسمزده و كرك آفاقده بولنان جمله مخلوقلر حق تعالى طرفندن بزمه احسان قيلنمش نعمتلى اولنور . كره ارضدن نشئت قيلان ، صولر ، هوالر ، توپراقلر ، معدنلر ، نباتلر ، حيوانلرنك جملهلرى بزه مسخر اولنوب بزم ايچون خاق اولنمشدر . حتى كه سهوات

عالملىرى و آى قوباش بزم فائىده مز ايچون
تسخير قىلىنىش . بىزلىر ذاتمىزە نظرا پىك حقىر
ضعيف هم ده حىق تعالى نىك ياردمنه محتاج
بولوب خضوع و نىياز ايچىن ده اولمىق حالئده مز .
بىنا عليه بىزلىر هر ساعت بر الله تعالى گه
سجده قىلوب عبادت قىلوب طور مقيم و اجىدر .
كىچىك كوندىز بش وقت نماز دىگل ، بلىكه
بوز وقت او قور بولسىقن ده كوب دىكلر .

بىلوگىزكه : عبادت انسانلىرنىك وظائفه
مقدسلىرىدن و فضائل فطرىه لىرىدن اولدىغىدىن
جمل دىن اهللىرى بو وظيفه بى ايضا قىلىق ايله
چالشورلىر . هر بىر دىن اهللىرىك كىندىلر نجه
عبادتلىرى اولنور . فقط معرفت بابىن ده در لىو
مذھىبلر آىرلىق بىقلىرى جھىندىن عبادتلىرى در لىو
اولمىشدر : اكثرى قانون توحىد دن چقوب
وھى اولان معبودلر و آلله لىر . عبادت
قىلمىقن لىر در .

اسلامىت اىسه باشقه ملتلىرنىك ايچىن ده
آىر وچە بر اساس توحىد اوزرىن ده بولىدىغىدىن
عبادات اسلامىه دىنى جمل كائىناتنىك خالى اولان
ر معبود حقىقى اوزرىن ده منعصر اولمىشدر كه :
عبادات اسلامىه نىك كىفىيت و روشلىرى باشقه
لىرنىك عبادتلىرىنىك روشلىرىدن گوزلر و معقولدىر .
عبادات اسلامىه . نماز ، روزە ، زكات ، حج ، كىبى
فضائلدىن عبارت و جملسى بر الله ايچون اولوب
انسانلىر ايچون كىرك مادى و كىرك معنوى اولسون
فائىدهلر و بىر مكنى در . انسانلىر بو عبادتلىرى ا كمل
واتم و جھىل ادا قىلسىلر دنىا و آخرت در جه ،
سامىه اوزرىن ده اىرشە چىكلردىر . فارا گىزلىر
نمازنىك مىشتمل اولان خاصىتلىرىن ده ! : طهارتنى ،
حق تعالىنى ذكر قىلمىقنى ، مناجاتنى ، صحت
و عافىيت ايچون فائىدهلى اولان حىركات

جسمانىه و رىاضات بدنىه نى ده مىشتملدىر . مؤمنلىر
جىولشوب نماز قىلور بولسىلر بىرى بىرىل
الفت و محبت قىلىشە قلىرىنە سبب اولور . حالبوكه :
بونلىرنىك جملسى فضائل انسانىه دن اولنورلىر .
صوم روزە دىنى انسان ايچون غاىت فائىدهلى
اولنور . چونكه انسانلىر نفس امارە لىرىنە ابار
دىكلرىدن هوا وھوس يولئده اولمىقن خالى
قالمازلىر . گاه وقت انراط در جه ده شھوانه منھىك
اولورلىر . فطرت انسانىه لىرىدن چقوب بھىىيت ،
سباعىت ، شىطانىت نشائلرىنە دوشارلىر . بىنا
عليه فطرت انسانىه اقتضا اىدر كه : انسانلىرى
بو كىبى آفاتلىرىن تھذىب و تطھىر قىلمىق ايچون
فائىدهلى قانونلىر بولمىق . انسانلىر گاه وقتە
بعض بر قانونلىر ساىه سىنە بو كىبى انسانىتە
يارامز اولان آفاتلىرىن نجات اولوب اصل
فطرتلىرىنە قايتورلىر . بو خصوصىه فائىدهلى
اولان قانونلىرنىك بىرى «صوم» در . صوم (روزە)
انسانلر هر سنە ده بر كىرە كلوب آنلىرى در لىو
لذات و شھوتلىرىن منع اىدوب اصل فطرتلىرىنە
دوندىر . غرور ، غفلت ، شرە ، هوا ، شھوت ،
كىبى آفات و فسادتلىرىن چقاروب حق تعالى بى
ذكر قىلىدر . سترە ايچىن ده مستور اولان
فطرت انسانىه بى آچار .

صلات (نماز) انسانلىرى كناه و فحشادىن منع
قىلدىغى كىبى روزە ده هر سنە ده بر آى
مقدار كلوب قوناق بولوب انسانلىرى بھىىيت
حىوانىت صفاتلىرىن چقاروب انسانىتلىرىل
تكرىم و تشرىف قىلوب كىدر و كىندىلرىنىك
كرامت و شرافتلىرىنى كوستىر . انسانلىرنىك
روھلىرىنە نشاط وىروب قدسىتلىرىنە اولاشدىر .
بىلوگىزكه : روزە نىك منافع معنوىه سى
بوىلە اولنوب بوندىن باشقه دىنى مادىت

طابدىق وبو نىسخەدىن اعتبارا شوگا باشلادىق .
 سياست، هنر و صنايع جەتەندىن عثمانلى
 تركلىرى ھەر نە قىدر اوزلارنىڭ كورشىلەرى
 اولان ياۋروپالولاردىن كۆپ كېلىۋاتىدۇ . قالەشلىرى
 ايسەدە ؛ لسان، ادبىيات، علوم و فنون جەتەلرنىچە
 بونلار بو زماندە غى اسلام ملتلىرى اچىندە اڭ
 زيادە آغە كېتىشى بىر قومدىر . بونىدە ھېچ
 كىمىڭ شېبەسى اولماسە كرىك . عثمانلى تېلى ،
 عثمانلى ادبىياتى بايتاق اشلانگان ، بو تېلەدە
 بايتاق و قىتلردىن بېرلو رسالەلەر ، كىتابلەر
 يازىلەر ، غىزەتلەر و ژورناللەر نىشەر اولونا ،
 غاروم و فنون حەقندە اصطلاحلەر قوبىلغان ، درس
 و مطالعە كىتابلىرى يېتىشىدۇرلگان . ھەكايە و رومانلارنىڭ
 آز توغلى . اثرلىرى و فېكلىرى ابلە بىلەن روپاچە
 تانىلغان ، تەقدىر و تەحسىن ابدلگان عثمانلى
 مھرىر وادىپلارنىدە بار . فقط نە چارەكە ، مەلىكە
 حەرىت بولماغانغە كۆرە ، بونلارنىڭ ھېچ بىرىسېنە
 ترقى ايتارگە يول بېرلمى ، روھلى نرسەلەر
 باز دېرىلمى ، روھلى و فېكلى كىشىلارنىڭ دىباغە
 چىقۇۋىنە مانع بولانا .

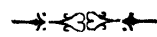
عثمانلى ادبىياتى و عثمانلى ادباسى حەقندە
 ياۋروپالو طرفىدىن يازلغان بعضى اثرلەر موجود
 اولدىغى كېلى ، روس علماسىدىن ۋاسېلى دېمىر-
 پوېچ اسمىرنوف نىدە روسچە بىر اثرى و تىركچە
 ۵۰۰ صحىفەلىك «مجموعە» منتخبات آثار عثمانىيە»
 اسمندە بىر كىتابى واردر . (۱۸۹۱ نچى سەنەدە
 پىتر بورغەدە باصلامشدر .)

بىر ملىتنىڭ تېلى ، ادبىياتى اول ملىتنىڭ
 كوزگوسىدىر . بىر ملىتنىڭ ادبى اثرلىرى اول
 ملىتنىڭ تارىخىدىر . شونىڭ اچىۋىندە مەنى ملىتلەر
 بىر بىرىنىڭ تېللىرىنى ، ادبىياتلىرىنى اوگرەنەر ،
 بىتون بىر بىرىنى بىر بىرچاس ادب ھالەتتە كېتىروب ،

وھىت اېچون اولان منفعەتلىرى خەسزدر .
 بونلارنىڭ بارى دە فضائل بشرىيە دىن اولنور .
 انسان اېچون زكات دىغى بىك اولوغ
 فضىلت و منفعەت اولنور . قاراڭزلىر مالىدىن
 زكات و بىر مەك جەمەت بشرىيە نىڭ قوامنە نە قىدر
 فائىدەلر و بېرىر . جەمىع ملىتلارنىڭ طرفىدىن مستەھسىن
 اولنان اخوت قاعدەسى زكات و بىر مەك ابلە
 اقامت قىلنور . مەساكىن و فقرايى زكات ابلە
 انفاق قىلىنە بونلار ابلە دىغى بىر درجە رابطە
 واخوت قىلىنور . آرادە دىغى الفت و مەھبەت
 و شەفقت ، مەرحەمەت ، رەفت ، كېلى اخلاق ھەمىيە
 ظاھىر اولور . ھالبۇكە بونلارنىڭ جەملەسى انساننىڭ
 فضائل فطرىيە سىدىن ايدى . فضىلتلى اولان
 تەبارىن ، تەناصر ، دىغى بوننىڭ ابلە ظاھىر اولور .
 انسانىتە پارامز اولان ، بىغل ، شەخ ، كېلى اخلاق
 ذمىيە دىغى زكات ابلە كېلىدۇر .

(آخىرى وار)

امام و مەدرىس سرور الدىن .

عثمانلى ادبىياتى

« شورا » دە روس ادبىياتى نىڭ تارىخى
 حەقندە مۇختەسەر بىر مەلۇمات يازا باشلاپ «لومونوسوف»
 دورىنە كەلمەش ايدىك . بىز آنى آخىرىنە قىدر
 دوام ايتىدۇرە چكىز . فقط بو اوزون اولدىغىدىن ،
 بونىڭ بېتىدىگىنى كوتەماينچە « عثمانلى ادبىياتى »
 حەقندە بىر قىدر مەلۇمات بېرە باشلاۋى تېۋىش

شىمىدىكى عثمانلى تىركچە سېنىڭ توبى نېگىزى
« اوغوز خان » تىركچە سېلى ناتارچەدىن مېركىب
اولوب ، سىگرە بو تىلگە چېتىدىن بېك كىوب
يات سوزلر قاتناشمىشدر . عثمانلى حكومتى
بىكى تىكىل ايتكان وقتلردە اھالى تىركچە سويلا
شەش ايسەلردە رسەسى ايشلردە وخواص
آرەسنىڭ فارسى تىلى استعمال ايتلگان . عثمان
غازى ، اورخان ، ومراد اوللرنىڭ بعض
روم تىكفورلرىنە ، قونبە سلطانىنە باشقىلارغە
اولان نامەلرى بارسىدە فارسىچەدر .

فقط ارطغرل غازىنىڭ ، اوزىنىڭ اوغلى سلطان
عثمان اولگە تىركچە يازغان نىظملرى تارىخ
كىتابلارندە ووھبى افندىنىڭ « مشاھىر اسلام »
رسالەسىندە مندرچىدىرگە ، بعض بىر سطرلرى
بوندىن عبارتدر :

كوئىل كراستە سېلى ، بىر
بىكى شەھىر وپازار ياپ!
ظلم ايلمە رنجىرلرە ؛
ھىر نە ايسىتر ايسەن وار ياپ!
.....

عثمان ! ارطغرل اوغلىنىڭ ،
اوغوز قارە خان نىسلىنىڭ ؛
ھىق بىر كەمىر قولنىڭ ؛
استانبولى آچ گلزار ياپ ا

سنان پاشا

عثمانلى ادبىياتىنىڭ بىرىچى مۇسسلىرىندىن
سانالىمقەدە اولان ذات « سنان پاشا » در . بوذات
عثمانلى قاضىلارندىن فضل وتقوى ايلە مشھور ،
ھىزىبك نىڭ اوغلى وسالطان فاتىھنىڭ بىقىنلارندىن
ھىم آنىڭ دورىندەگى علما وادباننىڭ كىمى معتبر
لرندىن ايدى . ۸۶۱۰ نىچى سەنە ھىجرىيەدە

بىر بىرسىنىڭ سوزلرىنى ، ھىسلىرىنى آڭلارغە
طرىشەلر .

بىر روسىيە مىسلمانلىرى اوز وطنداشلىرىمىز
اولان روسلر وپولاكلرنىڭ لسان وادبىياتلارندىن
بىخىر اولدىغەن كىمى ، مىلئداش وتىلداشلىرىمىز
اولان عثمانلى تىركلرنىڭ ادبىياتلارندە خىزمىز
يوقدر . بىر مىلتكە ، آنىڭ مەكتەب و مەدرىسەلرنىڭ
اوزلرنىڭ آنا تىلى ، آنا تىلىنىڭ قواعدى وادبىياتى
اوقتولماسە اول مىلئتنىڭ باشقىلەر قولىمىز ادبىياتىدىن
خىردار بولولر بىر اىمىد ايتارگە اورىندە
يوقدر .

عثمانلى ادبىياتىدە استفادە اولونەچق كىوب
اثرلر ، وترجمە ھاللىرى اوگرەنەلەپ غەبىرت
آلەنەچق بىر چوق مىحررلر وادبىلر موجود
اولدىغىدىن اوچۇقلىرىمىزنىڭ دىقنارىنى چىلىپ
ايتەمىز . بىر بوندى تىرىچا عثمانلى ادبىلارندىن
سنان پاشا ، فضولى ، قوچى بىك ، نەبىمى ،
ندىم ، كاتى ، ھىقى پاشا ، مترجم عاصم ، ھىكى
پاشا ، رشىد پاشا ، فواد پاشا ، ادھىم پىرتو
پاشا ، شىناسى ، ضىيا پاشا ، سەدالله پاشا ،
كىمال بىك ، ابو الضىيا توفىق بىك ، احمد مەدحت
افندى ، اكرىم بىك ، عبدالحىق ھامىد بىك ،
نەجىب عاصم افندى ، مراد بىك ، جناب شەھاب الدىن
كىمى ادبا ، علما ومىحررلرنىڭ اثرلرى ھىقندە
مەلومات و بىرە جىگىز .

تىركچە تىل

تىركچە ، يەنى تىرك تىلى عثمانلى دولتى
نىڭ تىكىلدىن كىوب وقتلر اول مىستەمىل ايدى .
لىكىن اول وقتلردە يازلغان نىرسەلر بىر طاقم
دىنى اثرلر وتصوف رسالەلرى كىمى شىلەر
اولدىغىدىن ، ھىزىرگى مەناسىلە ادبى بىر اثر
اولامىشدر .

زیر تعلیم

تعلیم و تربیه

تربیت اطفال

۶) ونیجه لر چیقاره بیلیمك قاعده لرینی آڭلاتمقدیر. اویقولری تمام اواسوب، اوزلری طورمازدن ایلك بالانی اویقودن اویغاتقی مناسب دگلدر.

۷) درس گه محبتلری بتدیکی سیزلدیکی صوڭ بالالرغه بر دقیقه اولسون درس ویرمك درست دگلدر. ۸) بالا اوقوتمقدیر و تربیه ایتمکده معلم خدمتی آنلری بر درسندن ایکنچسینه کوچروب یورتمك دگل بلکه برندن ایکنچسینه کوچوب یوریه چک یولنی آچمق وشوڭ محبتنی اوزلا شدرمقدیر. مثلا بالابر ایکی سطرلیق دینی بر درس آلدیغی وقت تاریخ علمینه کررگه و آنی اوگره نرگه اوز اوزندن محتاج اولسون و هیچ کیم تکلیفندن باشقه شونی اوگره نرگه کرشسون! حساب، جغرافیا و حفظ صحت فنلرینی هم اوزی محتاج اولوب و اوزی آرزوایدوت اوقوسون! ۹) بالالر اوزلری تلگان نرسه لر ایله اوینا سونلر، فقط طبییلر طرفندن بیوروق اولمادیغی صورتده تیرر کبی شیلر ایله اوینامقنی مکروه کوستراسون ۱۰) بالالر یرو و گوزل کویلرینی ایشدوب اوسسونلر. ۱۱) حساب مقدمه لرینی اوین صورتده اوقوتورغه تیوشلی. شری صابلی و چیکلاوک کبی شیلر ایله ضرب، تقسیم؛ جمع و تفریق قاعده لرینی اوگره تمک ممکندر. ۱۲) بالالرغه چای و قهوه، عهوماروحی ایچیلکلر ایهرمک ضررلیدر. فقط ۱۱ و ۱۲ باشنده هم بونندن اوستون بالالر بو حکمدن مستثنی اولورلر.

۱) اوروپا کلیه ارنده تحصیل ایدوبده بتون عمرینی بالالر تربیه سینه صرف ایتدیش اولان مستر «کولنس» نڭ بالالر تربیه سی حقنده اولان فکری اوشبونلردن عبارتدر: ۱) ۱۲ یاشلرینه یتمازدن مقدم بالالری مکتبلرگه ییارمک مناسب دگلدر. ۲) اوقوتلری تمام یتمدیکنه کوره بالالری نظام و قانونلرغه تابع ایدرگه تیوشلی دگل، بلکه تمام اختیبارلرینه فویلور. ۳) درس ویرگانه بالالرغه پک آز نرسه اوقوتورغه کرک، فقط بو آز نرسه اوزلرینک کوب نرسه لرگه محبتاری توشارگه و کوب نرسه لرینی بیلورگه آرزولرینی آرتدراچقی روشده اولسون! ۴) اوقوتمقدن و مکتب فایغولرینی کوره باشلامقدن ایلك بالالرنک بدنلری، سلامت اولمقینه، اوپکده لرینک کوچلی و قانونلرنک صاف اولوب اولمادقلرینه دقت ایدرگه ناگاه بونلرده سلامتک، یرنده اولمازسه چاره لرینی کوررگه تیوشلی ۵) بالالر ایچدن اڭ فائده لی و اڭ قیمتلی درس لر آنلرنک کوڭلرینه محاکمه اصوللرینی صالحق

شوقه

◆◆ آمریکا قطعہ سی، قولومب طرفندن نابلماز دین کوب پیلر بلکہ کوب عصر لر مقدم اوزلرینه معلوم اولدیغنی و روحانیلر یباروب حتی آرارلرینه بودا مذہبی نشر ایندیکلرینی بوکونده چینلور دعوا ایدرلر و شاهد اولارق کندیلرینک ایسکی تاریخلرینی کوسترلر.

◆◆ آنا فارننده اولان بالالر طش باقده اولان نرسه لر سببندن متاعثر اوله لر، آنالرنک افراط درجه ده قورقولری ثمره سی اولارق حتی اعضالری ناقص یا که ضعیف اولارق دنیاغه کلورلر.

◆◆ یاپونیا ده اوشبو صوگ پیلر ده خاتون و قزلرنی اوفوتوق طوغر وسنده اولان اجتهاد کوندن کون آرتمقده در. یاپون قزلری آمریکا و آوروپا دارالفنونلرینه کیدوب اوقو رلر و اکثری ده حفظ صحت و طب علملری تحصیل ایدوب، وطنلرینه قایتقلری ایله قزلر مکتبلرینه معلیه لک ایلرلر. ایمپراطورینسه اوز مصرفی ایله فقیر عائله لرنک قزلرینی اوفوند ر مقده در.

◆◆ ائک ایلک مرتبه اوله رق اوشبو پیل «لوندن» شهرنده تعلیم و تربیه حقندہ عمومی بر فونغرانس آچیلوب سنتابرینک ۲۳ ندن ۲۶ سینہ قدر دوام ایدہ چکدر. بحث ایدلنه چک شیلر نئک ائک اہمیتلیر بالالرنی تربیه اینمک و مکتب ہم شاگردلر احوالینہ دائر اوله چقدر.

◆◆ صغر سوتینک ائک یغشی فسمنده یوزدن سکسان یدی الوشی صو اولوب، فالان اون قسمی باشقه نرسه لردن عبارتدر.

فرنگ عالمرندن ایکنچی بری دیبور : یورنک، اویده اولان تربیه لر گه کوره مکتب و معلملر تربیه سی بالالر ایچون اثرلی و فائز لیدر، اوشبو سببلر ایچون : ۱) مکتبلر ده تورلی خلقلی و تورلی طبیعتلی بالالر بر لکده یغولورلر، شوئک سببندن یمان و یغشی خلقلرینی حتی اوزلری ده بر قدر بیلورلر. ۲) مکتبلر ده اولان بالالر بر بر ندن عبرت و اورنک آلور شوئک سببندن بالالر اش و خدمت سو یوچی اولورلر. ۳) بالالر یورنلر ده، اویلر ده آنا و آنا یا که طوغان و یا قینلر غه ابر که لندیکلری حالده مکتبده بویله ابر که لنور گه بول یوق ایدیکنی حتی که ابر که لنمک مسغره لکن عبارت اولدیغنی آکلاب اوز ایشلرینه جادی روشده کرشورلر. مکافات و مجازات اصوللرینی کوز اوکلر نده طوتوب هر کتئلور گه مجبور اولورلر. ۴) معلملر معاملہ سی عدالت که مبنی اولدیغندن معلملردن کورمش معاملہ لرنی بالالر عدالت که حمل ایلرلر و اوشبو سببندن عدالت دوستی اوله رق ینشورلر. ۵) اویده و عائله ایچنده اولدیغنی حالده بالالر هر حالده اوی ایچنده اولانلر غه تقلید ایتہ در. حالبو که اوی ایچنده هر تورلی شیلر بولنور. شوئک ایچون کوب بالالر اوی ایچنده اولان بوزوق نرسه لر حقندہ تقلید ایدرلر ده صوگره بو عادتاری اوزلرینه طبیعی بر عادت اولوب قالور. مکتبلر ده ایسه اوشبو کبی فناقلردن سلامتک اولور.

(«اللواء» دن مقتبس)

اولنلرننگ بتون مطلبلری صو، هوا، نور دیبولنگان اوچ نرسه دن عبارتدر. آشلق وایگون اشلاب شغللنوجیلر اوزلرینک ایگون لرینی اوچ نوری نرسه نی قاعده ایدوب تربیه ایدرگه تیوشلی.

♦♦ فرانسه ده صوآ آلمش حسابلرغه کوره هر توری اوصاللقلر، بوزوقلقلر ايسرتکچ ایچو آرندیغی نسبتده آرتا در.

♦♦ انگلیز بایلری طرفندن فقیرلرننگ اوکو مقدن محروم قالمقده اولان قزلرینی اوقونور ایچون کامیسیه لرترتیب ایدلنه در. بو اوقونوق ایسه آنچق تیل ایل سویلامکن گنه عبارت اولوب، بالا تربیه ایتمک، عائله و اوپلرینی اداره ایتمک طوغرولرنده اوله چقدر.

♦♦ مجارستانده نکاح کونلرندن صوآ یوز بیل بولکده یاشامش ایرلی خاتونلی برعائله واردر. بونلردن ایر ۱۲۶ و خاتون ۱۱۶ یاشده اولوب بالالاری و بالالرینگ بالالاری ۷۱۲ دانه گه یتمشدر.

♦♦ مصر مملکتی اوشبو بیل اوچ آدمنی ضایع ایتدی که بونلرننگ هر بری بیگلر ایله آدملرگه برابر ایدی. بونلر ابراهیم بک اللقانی، مصطفی کامل پاشا، قاسم بک امین، در.

♦♦ یازو ایچون جمله ماشینه لردن ینکل اصول اوزرنده ستینوتبیا، اسمنده یگی بر ماشینه ایجاد ایدلمشدر.

♦♦ اینالیاده اولان «تورین» کتبخانه سی یاندیغی سببندن قول یازمه اثرلردن بیگلر ایله نسخه کتابلر یانوب تلفی اولمشیدی. باشقه کتبخانه لرننگ شویله روشده پانغین قضاسینه اوچراولرندن قورقوب آمریکا و اروپا

♦♦ آمریکا ده «سان فرانچسکو» شهری یانده ۶۰۰۰ جاندن عبارت اولان «به نالوما» قریه سی بالنگز تاوق آسرامق ایله دنیا کچرلر. اوشبو قریه ده بر ملیون دانه تاوق اولنور. اک فقیر عائله لرنکده بر قاچ دوژینه تاوغی اولوب، یومرفه لردن چیش چبقار تفاق ایچون هر توری ماشینه لری واردر. کچن بیل مذکور قریه دن ۱۲۰ ملیون یومرفه ساتولمشدر. (بزم خلقه - اوشبو کسینی تجربه ایدوب باقسه لر فنا اولماز ایدی!).

♦♦ شام ولایتندن آمریکا ده وارمش مسلمان سوداگرلرینک آمریکا قزلرینی نکاحلنوب ده صوآ نفقسز و آفچه سز اوله رق تاشلاب کتمکده اولدقلرندن «العروة الوثقی» جریه سی شکایت ایتده در (نومبر ۳۵).

♦♦ کینات اولوم کوبراک ۴۵ یاش ایله ۶۰ یاش آراسنده اولان آدملرده کورلور.

♦♦ صوآ وقتلرده آمریکا ده نکاحلر شرط وتعلیقلر ایله اجرا اولنمقلری کوبلک اوزرنده کورله باشلامشدر.

♦♦ فرانسه ده «بلووا» قصبه سنده ۷۲ یاشنده وفات ایدن «غرانه» اسمنده بر تلانچی خاتوننک ترکک ایتمش اورنی نیکشردیکی وقت حسابسز اوله رق آلتون، کمش و بانقه بیلیتلری چیقمش و بتون مالنی بر ژاندرمه غه وصیت ایتمش کاغدی تابلمشدر.

♦♦ اولنلر حقنده تفتیش ایله مشغول اولان عالملردن بعضیلری اولنلرننگ کوچمی طورغان حیوانلر اولدیغنی دعوا ایده باشلامشدر. بونلرننگ فکرلرینه کوره اولنلرننگ اراده لری، اشتها لری و عمر طبیعیلری اولوب، حیوانلر مثالنده تربیه ایدلمکنی طالب جانلی نرسه لردر.

ناشرلردن « پومونسەر » قولومبیه شهرى دارالفنونینه، ژورنالېستلر شعبه سى آچار ایچون ۴ میلیون سوم اعانت قبلنمشدر که، پک باى ایدیکینه آچبق دلبدر.

۵۰۰ مک نسخه باصیلوب نسخه سى ۵۰ (صحیفه) بپندن عبارت غزته لر بار . بوندن ۵ بل الک یعنی ۱۹۰۰ نچی بلده آمریقادہ غزته و ژورناللرنک صانی بر آز آزران، طوغروسى ۱۵ مک ۳۰۵ دانه بولوب بونلرغه ۳۸۰ میلیون سوم آفچه طونولغان، بللق داخودلری (فائده سى توکل) ۴۴۵ میلیون سومغه و غزته چپاک خدمتنده بولوچیلر ۱۰۰ مک دانه گه پتمشدر.

طیبیلر طرفندن یدی توری وصیت :

- (۱) کوننده اوچ دقنده اوچ مرتبه آشا!
- (۲) ایکی وقت آراسنده نوزان قدر اولسون هیچ نرسه تناول اینمه!
- (۳) آشامق مدتنى یارنى ساعتندده آز قبلمه!
- (۴) آشکنى غایت گوزل چاینه!
- (۵) طویغانچه آشامه! بلکه طویمازدن ایلك آش بانندن طوروب کیت!
- (۶) آشادیغک صوگ ایکی ساعت اونمای طوروب اوقومه، بازمه. آغیر خدمتلر اینمه!
- (۷) ایرته گى آشک آغیر سگدیکنى بیلور اولسهک کبچکی آشک ینگل شیلردن اولسون!
- ◆◆ چینلور ارشبو سبیلرنک برى اولدیغنده خاتونلرینى طلاق ایدرگه دین وزاقونلری بوینچه اختیارلری واردر: فسقلق، ضررلى خستهک، عفتسزک، قاپن آناسینه حرمتسزک، کونچیلک، اوغرلاوچیلق.

هالبلری بازمه کتابلرنى صافلامق حقنده چاره لر ایزلرگه کرشمشدر.

◆◆ آغاچلرنک قایری و قابلرندن، مامق و جبتون هم بفاک روشنده کبندر و قماچ نرسه لری اشلرگه باشلامشدر.

◆◆ مصرده اولان اسلام جمعیت خیریه سینه اسمنى یاشرمش بر آدم بیش بیگ سوم آفچه احسان اینمشدر.

◆◆ مصرده حسن بک زائد اسمنده برى «الجامعة المصریة» فائده سینه اونبر بیگ سوم قیمتنده اولان بر هبه ایدوب رسمی صورتده یازدرمشدر.

◆◆ دزیانک الک باى اولان کلیه سى آمریقادہ «مارفرد» کلیه سى اولوب، بو کلیه نک ۳۸ ملیون آلتون قیمتنده بایلقی واردر.

آمریقادہ غزته چیلک

۱۹۰۵ نچی بلده آمریقادہ ۲۱ مک ۴۰۰ اسده ژورنال و غزته لر چغوب بونلر جهل سى ۱۴۶ ملیون ۵۳۰ مک ۸۲۸ نسخه باصلمشدر. بونلرنک ۲۳۵۵ اسده گیسى کوندهک غزته لر بولوب هر کون ۱۹ ملیون ۵۰۰ مک نسخه تارالغانلر. یکشنبه کونلرده آتتالق غزته لر و ژورناللرده چغو سبیللى کوندهک غزته لر فقط ۱۱ ملیون نسخه باصلغانلر.

الک بیوک و آتافللى غزته لر « نیویورک » شهرنده چغالر. بونده غى و چپقاغو شهرلرنک گى بعض غزته لرنک اداره لری پادشاه سرایلری درجه سنده شهیدر. « ژورل » غزته سینک اداره خانه سى ۱۵ قاتلى بر پورتدر، بونده بعض غزته ناشرلری بیگ بایلر. غزته لر کوب فائده ده کبترگالبلر. مثلا:

مرايه و خابره

استرليتماق شهر نندن:

حقيقى ايشانلىق نەشيدن عبارتدر؟ ايشانلىق زمان سعادتنه وار ايدىمى؟ مريد بيغىق عادتى قانقى عصرده باشلانمشدر؟ اوشبو طوغروده «شورا» ده جواب يازاسه ايدى.

«توبان بكانش» آولنده امام

اسحاق محمد شاه اوفلى.

«شورا»: - ايشانلىق سوزى تصوف سوزينه مرادى اولان بر اصطلاح اولسه كوك. تصوفغه دائر اثرلرده اوقودبغمزغه كوره ايكنچى اوچونچى قرن هجريلرده اسلاملر آرا سنده مال كوبايوب، دنباغه اقبال آرتدبغنده بر طاقم آدملىر الله تعالى گه عبادت ايله مشغول اولوب خالقن عزلت ايتمشلىر و خالق آراسنك ده «صوفيون» ديمككله شهرت بولمشلىر. بو شهرتنك بعض سببلر بىنى ملا جامى نفعات الانس كتابنده بيان بيورر. اكرده تصوف، جناب الله اوزرينه اقبال و دنيا دن اعراضدن عبارت اولسه بو حال هيچ شهبه سز زمان سعادتنه وار ايدى. بو معنايله اصحاب كرام جملسى صوفى ايدىلر. زياده مفصل معلومات آلمق ايستر ايسه كز احياء، قوة القلوب، عوارف المعارف كى بيوك اثرلر گه مراجعت ايتمك لازم اولور. مشهور ابن خلدون «علم التصوف» بحثنده هم گوزل معلومات و يرمشدر.

مسامره:

عربلرنك مشهور عالمر نندن و مستثنى اديبلر نندن اولان جاحظ حضرتلرينك سارا نلر حقنده يازديغى «بخلا» اسملى كتابندن:

معاذة عنبر به گه قربان عيدنده بر بافين فارنداشى قربانلىق صدقه ايدوب و يردى. معاذة نك كوكلسىز و قابغولى طورديغندن سببى صوردم. بكا جواب اولارق ديدى: بن بر طول خاتون ايدىكى بيلورسون، خدمتكارا م يوق و قربان ايتنى تيوشلى روشجه اورنلاشدرلىق كشيلىرم ده يوق، اوشبو قربان ايتنى ضايع ايتمه ستم بارار ايدى ديه فور قام. هر بر كيسا كلرى اوز اورنينه قويلمقى مطلوب ايدىكى معلومكزدر. زيرا الله تعالى هيچ نرسه نى عبث ياراتمامشدر، اوشبو قربان قوينك هر اعضاسى بر اش ايچون كر كليدر. اكرده شونلر نى اورنينه قويلمقى البته بن ضايع ايدوچيلر و مال قدرينى بيلما و چيلردن حساب ايدلنورم. اكرده شويله اولور ايسه م والله نه كى خوارلىق اوله چقدر! هيچ نرسه نى «آز» ديه اعتبار سز قالد ررغه بارامى، دنيا نك كوپ نرسه لرى «آز» دن جبوللار، «آز» ايله «كوب» نى صافلاب بولدر، «آز» نك قدرينى بيلمگان كشى «كوب» نك ده قدرينى بيلماز.

موگزينك اورنى معلوم، آنندن قورقوم يوق، فاداق ايدوب قوپارم ده

کوردیم ، بو وقت پک آچیق ایدی . قربانلق قانینی برکه آغزدکمی ؟ دبه صورادم . « بوق ، یاکی قزاننی فان ایچینه سالوب قایناتلسه قزاننی پک نغونا ، یخشیلاندرادر ، بن شول وقتدغنه یاکی قزان آلمشیدم . شول فان ایچینه سالوب یاکی قزاننی قایناتدم ، فان ایچنده بولغان مایلر قزانغه سکدی ، اگرده بولای ایتمگان بولسه صوکندن آش بشرگان وقتده قزان ایچینه نه قدر مای سگوب تلف اولمش اولور ایدی ، ایشته شول فان شویله بر تلفاندن صاقلارغه سبب اولدی ، دبه جواب ویردی .

قربانلقنک قاق ایتی کوبدنمی بیتدی ؟ دیدم . جوابنده ده : « ایت ديسونمی ؟ قاق ، ایت که تیهرگه نوبت هنوز یراق اوپکه ، باور ، طلاق کیی نرسه لری اوچ دورت آیفه بتدی ، شمدی ایکی آی اولور سویا گنی قاینانوب چوربا ایدوب آشیمز ، نه قدر قایناتدق ایسه ده سویا کلردن همیشه مای اثری چیقادر . صاف صوغنه بولوب قالغانغه قدر بو سویا کلرنی قایناتدق لازم ، یوقسه اسراف اولور ، قاق ایتی آشامق وقتی اوتمی ، بوزولمق احتمالی یوق ، قارا کون ایچون حاضر طورسون ، اوزبنک مناسب وقتی بتدیکندن صوکنده یتشورگه بولور ، دیدی .

(ارشبوروشده آشالمش اولسه مذکور قربانلق ایتی یدی بیلغه یتمش اوله چغنی خاطرگه کلور) .

ناشرلری : محمد شا کر و محمد ذاکر رامییفلر .
محرری : رضا الدین بن فخر الدین .

یکل نرسه لرنی شونده الهم ، خصوصا تچقانلر آشامقندن قورقنچلی بولغان نهمتلرنی آسارم . قمرسقه وماچی کیی نرسه لرنک ضررندن قورقو بولغان شیلرنی آسوب قوبسه م هم ضرر بولماز . قمرسقه نک گوده سینه قاراب یگسل گه سانارغه یارامی ، آندی کوب مخلوقلر الجزء الی لایتنجی قدر گنه کیوتسه لرده جموعندن الجزء الی یتجزالر جبولور . هر نه ایسه نرسه لرنک توگال طوروی مطلوبدر . آرتماسه آرتماز ، اما کیه و ماسون ! سگرلرندن جبه کرشسی یاصارم ، چونکه یون تتر ایچون جبه منک کرشی طوزغان ایدی . سویا کلرینی جبوب قازانده پک نق قاینانرم ، مایندن شم قویارم ، آشار ایچون جیارم ، چوربا ایدوب ایچارم ، مای اثری تمام بتکان صوکن کیدروب اودون ایدرم . سویا ک قدر یغشی اودون بوقدر . اوتی آپدق بولوب یانادرکه قاراب طوروی غایت کیفی کتوره در . نیرسندن صو صاوتی یاسارم ، یونی ایسه صاف آلتوندر ، بونک ایچون اورن پک کوب ، برسندن برسی کرکلی ، شویله که بر بورتوک قیلبنه قدر اوز اورنبنه قویارم . ایچنه گی نیزا کلری ، کیدرگان صوکن آش پشور ایچون بارار . های ! نیزا ک مثالنه یغشی اودون بولماز . ایدی قانی فالیدی ! بونی نیچک ایدرگه کرک ؟ الله تعالی حضرتی قاننی حرام ایتسه ده بالکیز بوغاز قانینی غنه حرام ایتمشدر . بوده آشارغه ایچارگه گنه حرامدر . اما باشقه چه فائده لیمک حقنده منع کورلمی ، شونک ایچون آشاور ایچودن باشقه روشده بوندن فائده لنورگه ممکنک اولسه کرک .

آلتی آی اوندیکی صوکن تکرار معادهنی

اوارودن :

اعلانات :

تاریخ اسلام

ترکیه ادیبلرینک مشهورلرندن اولان
دوقنور عبد الله چردت بك طرفندن
ترکیه گه ترجمه ایدلنوب اوشبو اسمده
بیوک بر اثر اوشبو کونارده مصرده نشر
اولنه چقدر. ۵۰۰ کاغذک اولان مذکور
اثرنک مندرجه سی بونلردر: عربستانده
دین ابتداسی، هجرتدن مقدم محمد صلی
الله علیه وسلم، قرآن حدیث و مناقب،
عقیده و آیین، مذهب و مغلوبیت،
ایلك مذهبلیر، عباس خلیفه لر دورنک
اسلام، اسماعیلیلر، صوفیون مذهبی،
غریبه اسلام، ترک-مانغول-هندوچین،
و هابیلر، اسلامنک حال حاضر
(روسیه ده اسلام) وغیرلر. کتاب تمام
اولدیغی صوگ قیمتی ایکی صوم و بو
کوندن مشتری یازله چقدر ایچون اصوم
۵۰ تیندر. برنجی جلدی مای و ایکنچی
جلدی ایون آخرنده باصلوب تمام اولسه
کریک.

آدرس بویله در:

Египетъ Капръ. Egypte Caire, Az-
garъ Azhar M. Ахмеду М. Ahmed
Урманчиеву Ourmantchieff.

مصرالتاهرة م. احمد اورمانچیوی.

♦♦ ح. فخری جنابلرینه : - شعر گز
گوزل و سلیس ایسه ده « شورا » مدح
ایدلدیکی سببندن باصله ادی، عفویبورله،
« شورا » ده اولان قصورلر طوغر و سنک
تنبیه ایلر ایسه گز دخی زیاده مقبول
اوله چقدر.

♦♦ احمد جان افندی بیکنیمروف گه:
مکتوبلر گز آلندی، نو بتی یتدیکنک باصلور.
♦♦ جعفر افندی گه: صحیح مسلمینک
شول یرینی دخی دقت ایله مطالعه بیور گز!
« عقلی فکرلگانچه نینتاک اشنی بترگان »
مثله مصداق اولمقدن حق تعالی حفظ ایتسون!
♦♦ حلیم ثابت افندی گه: رساله گز
آلندی. مطالعه ایتدیکنک صوگ بر جواب یازلور
♦♦ حسن افندی گه: دیدیکنک حدیثی
سنن ابی داوددن نقل ایتمشیدک. شول
مسئله حقنده ابو داود حضرتلری مذکور
اثرنک مستقل بر باب قویمشدر. مراجعت
ایدر اولسه گز کوررسز.

♦♦ عبدالله حضرت گه: هر کیم خزینه
سنده اولاننی صرف ایدر. تربیه سز لر
ایله بر اشمزده بوق. کل حزب بما لایهم
فرعون.

♦♦ عبدالرحیم الامیری گه. خضر حقنک
اولان مقاله گز طبع اولنمه چقدر. بو
طوغر وده قیامتده سوأل و حساب اولماسه
کریک. فقط مضطر وقت گزده « یا خضر! »
دیچهک اورنده « یا الله! » دیچه ندا ایدر
اولسه گز داوشکزدخی اثرلیراک اولور،
« ادعونی استجب لکم » فرمانی ایله جهل
بنده مخاطبدر.

اوشبو نومر «شورا» نك مندرجه سى :

محمد امين (ايچم خان)

آمریقا فکری

بزه قایسی علمرلازمدنر . (محمد نجیب تونتاری)

روسیه ده ایبارودیس مکتبلری (ف . ک .)

ترکستان ولایتی شاه زند مسجدی و رسمی (احمدجان بیکتیمروف)

توحید ، حیات ، اسلام . (امام مدرس سرورالدین)

عثمانلی ادبیاتی . (ف . ک .)

ربیة اطفال

مراسله و مخابره

مسلك ایچون (معلم محمدصلاح)

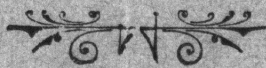
بنم کوزلم . (فراتی)

اشعار :

مسامره .

تنبيه

اوشبو « آمریقا فکری » نام مقاله لر اورسکی شهرنده اولان « شرق » کتابخانه سی طرفندن نشر اولنه چغی اعلان اولنمشیدی . فقط بعض سبیلرگه کوره شمیدی «شورا» ده یازلنه چقدر . صوگره رساله شکلنده هم ترتیب ایدلنوب ایلکدن اولان اعلانینه موافق « شرق » کتابخانه سی طرفندن نشر اولنه چقدر .

اورنبورغ

« کریبوف ، حسینوف و شرکاسی » نك پاراواى باصه خانه سی

۱۹۰۸